

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการวิจัยดังได้เสนอรายละเอียด ไว้ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน
 - 2.1 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม
 - 2.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยากับแรงจูงใจในการเรียน
5. แนวคิด วิธีการสอนดนตรีสากล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

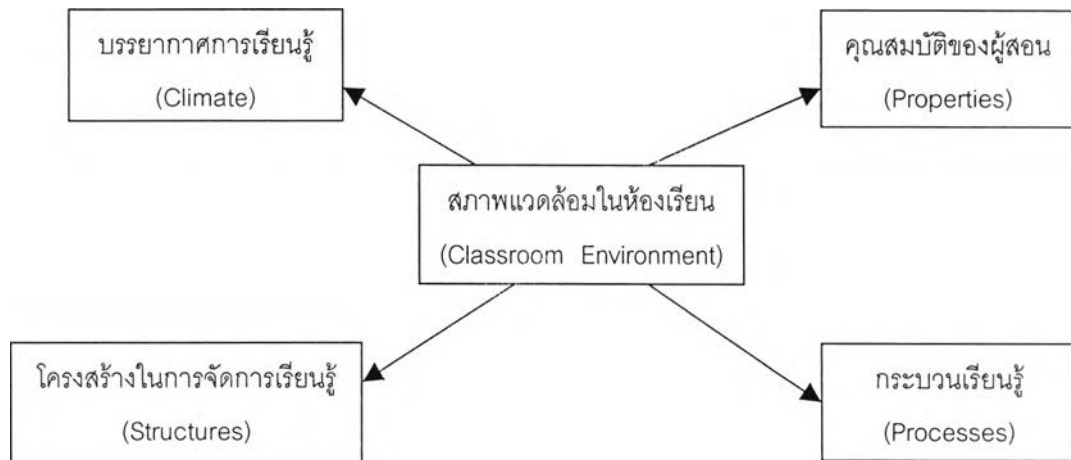
1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

1.1 ความหมายของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

คำว่า “บรรยากาศ” ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 462) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “บรรยากาศ” หมายถึง ความรู้สึกหรือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว จากความหมายดังกล่าวข้างต้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าบรรยากาศการเรียนรู้ไว้แตกต่างกันออกไป ตามทัศนะและการพิจารณาของแต่ละบุคคลพอจะรวบรวม และสรุปได้พอสังเขป ดังนี้

ลอร์เรนซ์ (Lowerenz , 1976 : 315) ได้ให้ความหมาย สรุปได้ว่า บรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา หมายถึง สภาพหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

อเรนด์ (Arend , 1994 : 104) ได้กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาไว้ว่า เป็นปฏิสัมพันธ์ของทั้งลักษณะของบุคคล และสังคมในห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน (classroom environment) ซึ่งสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนกับบรรยากาศการเรียนรู้ คุณสมบัติของผู้สอน โครงสร้างในการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ (Arend , 1994 : 104)

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529 : 194 -195) ให้ความหมายบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากผลของ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และเนื้อหาสาระ

สมพร บุญสุข (2531 : 11) ให้ความหมายว่า บรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา หมายถึง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนอันเกิดจากการมีความสัมพันธ์ ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับวิชาเรียนที่เรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 223) กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ไว้ว่า เป็นสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่มีผลต่อการเรียนการสอน การใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนมีระเบียบวินัยของผู้เรียนในชั้น

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 127) ให้ความหมายว่า บรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา หมายถึง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน การปกครองชั้นเรียนของครู และระเบียบวินัยของนักเรียนในห้องเรียน

จากการที่นักการศึกษาของไทย และของต่างประเทศหลายท่าน ได้ให้ความหมายของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา พอจะสรุปได้ว่าบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา หมายถึง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของครู พฤติกรรมของนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เป็นสิ่งเชื่อมโยง อารมณ์ ความรู้สึก และมีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน

1.2 ความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่ดี จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้พัฒนาการของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเป็นอิสระทางความคิด เป็นปัจจัยเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ สนใจในบทเรียน ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และครูนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน (อานวย รุ่งรัมย์ , 2525 : 148 , ปานตา ไข่เทียมวงศ์ , 2529 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2533 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาว่า เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจและใช้เวลาในการเรียนเต็มที่

นอกจากนี้ อารมณ์ ใจเพียง (2537 : 223 - 224) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาว่า บรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สนุกสนาน มีชีวิตชีวา ในทำนองเดียวกัน สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 128) ได้กล่าวเสริมสรุปได้ว่า ความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย พร้อมกับช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างนักเรียนกับครู รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา มีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะทำให้ครูมีความใกล้ชิดกับนักเรียน สามารถสร้างความปรารถนาดี ยอมรับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนซึ่ง

พร้อมที่จะให้ความรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกมั่นใจ มีอิสระที่จะแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีการยอมรับผู้อื่นและพร้อมที่จะเรียนต่อไป ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความพยายาม ความพอใจ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้ความไว้วางใจ และชอบที่จะเรียนรู้ต่อไปเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเองที่ได้วางไว้

1.3 หลักการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

การจัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ครู ซึ่งเป็นผู้สอน และผู้อำนวยการควบคุมดูแลนักเรียน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็นไปตามรูปแบบที่ครูต้องการได้

จำลอง ภูบัวรุ่ง (2530 : 10 -14) ได้กล่าวถึง หลักการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ สรุปได้ว่า ครูจะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่แสดงถึงความเป็นมิตรต่อนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนถามปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพสิทธิของผู้อื่น เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความสามารถพิเศษออกมา ให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม จัดสภาพของห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมและความต้องการของผู้เรียน ส่วน เอรอนด์ (Arend ,1994 : 105) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของครูในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ว่า ครูต้องแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน มีการยอมรับนักเรียนในฐานะบุคคล คือยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงความจริงใจระหว่างครูกับศิษย์ เน้นให้ผู้เรียนแต่ละคนพยายามค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

โคนัน (Kounin , 1970 อ้างในสุรางค์ ไคว้ตระกูล , 2541 : 431 - 432) ได้กล่าวถึง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาสรุปได้ว่า

1. ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่ทราบความเคลื่อนไหวของห้องเรียนอยู่ตลอดเวลา
2. ผู้สอนต้องดูแลชั้นเรียนอย่างทั่วถึง
3. ผู้สอนจะต้องรักษาระดับความสนใจของผู้เรียน และต้องมีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของผู้เรียน
4. ผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงเทคนิคของการสอนให้เหมาะสม กับความต้องการของผู้เรียน และวิชาที่เรียน
5. ผู้สอนจะต้องพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการพูดซ้ำซาก
6. ผู้สอนจะต้องระวังที่จะไม่ทำโทษ หรือคาดโทษผู้เรียนคนใดคนหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผล

สรุปได้ว่า การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่ดีนั้น ผู้สอนจะสร้างบรรยากาศโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เปิดกว้างเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ผู้สอนต้องทราบความเคลื่อนไหวของนักเรียนตลอดเวลาสามารถดูแลชั้นเรียนได้อย่างทั่วถึง เวลาสอนจะต้องรักษาระดับความสนใจของผู้เรียน และระดับความเอาใจใส่การสอนให้ราบรื่น หลีกเลี่ยงการพูดซ้ำซาก ไม่ทำโทษหรือคาดโทษผู้เรียนโดยไม่มีเหตุผล

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ในชั้นเรียนไว้ในลักษณะที่หลากหลาย สามารถพอที่จะสรุป ได้ดังนี้

พรรณิ ช. เจนจิต (2538 : 603-605) ได้สรุปแนวคิดทางจิตวิทยาเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ไว้ดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้กำลังใจ ให้เด็กเชื่อในความสามารถของตนเองที่จะทำงานนั้น ๆ แม้ว่าจะเป็นงานที่ค่อนข้างยาก
2. บรรยากาศที่อิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่เด็กมีโอกาสที่จะเลือกในสิ่งที่มีความหมาย และมีคุณค่า ซึ่งรวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย บรรยากาศเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะศึกษาค้นคว้า ไม่เกิดความตึงเครียด
3. บรรยากาศซึ่งมีการยอมรับนับถือ (Respect) การที่ครูเห็นคุณค่าในตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนามโนคติเกี่ยวกับตนเอง จะมีผลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก และยังทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่า และยอมรับนับถือในตนเองด้วย
4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) การที่ครูมีความเข้าใจเป็นมิตร ยอมรับตลอดจนให้ความช่วยเหลือ จะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นสบายใจอยากเข้าไปติดต่อดูด้วย
5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) เป็นความจำเป็นที่ครูจะต้องฝึกให้เด็กมีวินัย แต่มีได้อยู่ภายใต้การควบคุมลงโทษ แต่ครูต้องมีความสุภาพ มีความหนักแน่น และไม่ให้สิทธิพิเศษกับเด็กบางคน
6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นสิ่งที่ครูควรจะทำให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน คนเราจะเรียนรู้ว่าตนเองมีความสามารถนั้นมิใช่จากความล้มเหลว แต่จากความสำเร็จ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2530 : 13 - 14) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาว่ามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะการเรียนการสอนจะดำเนินไปได้อย่างมีชีวิตชีวา และราบรื่น ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีความสัมพันธ์กัน และมีปฏิสัมพันธ์กัน อย่างไม่มีการหวาดระแวงกัน ปราศจากการติ และวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบหรือทางไม่ดี เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือกันและกัน ซึ่งทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศทางจิตใจร่วมกัน บรรยากาศทางจิตใจมี ดังนี้

1. บรรยากาศความคุ้นเคย หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
บรรยากาศดังกล่าวนี้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ร่วมกันสร้าง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- ก. บุคลิกภาพของผู้สอน ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใจ การแต่งกายสุภาพ และสะอาด มีอารมณ์ขัน ท่าทางเหมาะสม
- ข. พฤติกรรมการสอนของผู้สอน เป็นพฤติกรรมที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ค้นคว้าด้วยตัวเอง เปิดโอกาสให้ซักถาม ผู้สอนมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความสนุกสนานและมีชีวิตชีวา
- ค. พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน เข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดด้วยความเต็มใจ โดยปลอดจากการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้เรียนกับผู้เรียนรู้จักคุ้นเคย และมีความไว้วางใจกัน

2. บรรยากาศที่เป็นอิสระ คือ เป็นบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

3. บรรยากาศที่ทำทนาย คือบรรยากาศที่ผู้สอนสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้น สนใจติดตามค้นคว้า เช่น การถามคำถามที่ต้องใช้ความคิด การค้นคว้า การให้ทำงานที่ยากและซับซ้อน หรือที่ต้องอาศัยความพยายามในการค้นหาและทำให้สำเร็จ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศแข่งขันกันระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม

4. บรรยากาศของการยอมรับนับถือ คือ บรรยากาศที่ผู้เรียนยอมรับนับถือผู้สอน ในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังเป็นบรรยากาศที่ผู้สอนจะต้องยอมรับผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัด ทักษะแตกต่างกัน ผู้สอนต้องเชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้ แต่อาจเร็วช้าต่างกัน

5. บรรยากาศของการควบคุม เป็นบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนในห้องเรียน มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยของห้อง มีความรับผิดชอบต่องาน มีความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนและออกจากห้องเรียน ตลอดจนการตรงต่อเวลาในการส่งงาน

6. บรรยากาศของการกระตุ้นความสนใจ คือ ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ (Motivation) เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด และผู้สอนรู้จักการให้การเสริมแรง (Reinforcement) เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความถี่ของการมีพฤติกรรมในทางพึงประสงค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 120 -121) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาในชั้นเรียนซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ประการ คือ

1. บรรยากาศที่ทำให้ท้อแท้ เป็นการกระตุ้นให้เกิดกำลังใจ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน เช่น การเรียนในบางหัวข้อจะมีความยากและซับซ้อน แต่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณสอนมีความเชื่อในความสามารถของผู้เรียนที่จะทำงานนั้น ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีอิสระและภูมิใจที่จะทำไม่รู้สึกว่าถูกบังคับแม้ว่างานนั้นจะยากและซับซ้อนเพียงใด

2. บรรยากาศที่อิสระ คือ การช่วยให้ผู้เรียนมีการยอมรับนับถือตนเอง (self esteem) ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเลือก ตัดสินใจต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมาย รวมทั้งโอกาสที่จะทำความผิดพลาดด้วย เพราะความล้มเหลวก็เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ดังนั้นการเรียนคือการเลือกตามที่ตนต้องการเรียนรู้ไม่ใช่การบังคับ

3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การที่ผู้สอนเห็นคุณค่าในตัวผู้เรียนว่าเป็นบุคคลสำคัญมากกว่าการเรียนการสอนซึ่งเขาสามารถเรียนรู้ได้ เพราะการใช้เวลาเรียนของแต่ละคนไม่เท่ากัน การสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนจะช่วยให้เขายอมรับนับถือในตนเองด้วย ซึ่งจะมีผลต่อการกระทำของกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนโดยตรง

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น ผู้สอนจะต้องไม่ลืมว่าความอบอุ่นทางจิตใจจะมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน การที่ผู้สอนเข้าใจ มีความเป็นมิตร ช่วยชี้แนะในการเรียนเป็นลำดับขั้นตอนก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากจะทำ เรียน รักการเรียน รักวิชาที่เรียน

5. บรรยากาศแห่งความมีวินัยแห่งตน ผู้เรียนที่อยู่ในบรรยากาศที่เป็นกันเองจะมีการพัฒนาความมั่นใจในตนเองได้ดีกว่า ผู้เรียนที่อยู่ในบรรยากาศที่มีการควบคุม แต่กระบวนการเรียนการสอนจะดำเนินไปได้ต้องมีลำดับขั้นตอน ในบางครั้งผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจและขอความร่วมมือมากกว่าที่จะสร้างเงื่อนไข กฎระเบียบของการเรียนอันจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเครียด เพราะความรับผิดชอบและวินัยในการเรียนรู้ จะต้องเกิดจากการตกลงกันทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่เกิดจากการที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องพยายามสร้างให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพราะผู้เรียนมีความคาดหวังในการเรียนสูง การชี้แจงเหตุผลของความสำเร็จให้ผู้เรียนทราบจะช่วยให้ผู้เรียนก้าวหน้าไปได้อย่างดี เพราะผู้เรียนจะเรียนรู้จากผลแห่งความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว การชี้แจงเหตุผลของความล้มเหลวควรจะพิจารณาวิญญ้ย และมีข้อมูลสนับสนุนในการแก้ไขด้วย การที่ผู้สอนชอบพูดแต่ความล้มเหลวของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา จะมีผลทำให้ผู้เรียนมีความคาดหวังต่ำ ไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เพราะเราจะได้เรียนรู้ว่าตนเองมีความสามารถนั้นไม่ใช่จากความล้มเหลว แต่มาจากความสำเร็จตามขั้นตอน

7. บรรยากาศแห่งความใกล้ชิด ผู้เรียนทุกคนมีความต้องการที่จะได้การสัมผัสแตะต้อง และความเอาใจใส่หรือความสนใจจากผู้สอนและผู้เรียนคนอื่น ๆ ผู้เรียนทุกคนมีความต้องการที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการทั้งทางกาย และทางจิตใจ การกระทำใด ๆ ก็ตามที่บ่งชี้ให้เห็นความสนใจปรากฏต่อผู้อื่น ผู้เรียนบางคนต้องการความเอาใจใสนี้มาก เพื่อช่วยให้เขารู้สึกมั่นคงปลอดภัยทางด้านจิตใจ ซึ่งผู้สอนอาจพิจารณาให้ความเอาใจใส่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกใกล้ชิด เช่น การมอง การยิ้มให้ การสบตา การใช้คำพูด

มูส (Moos , 1976 : 327) ได้กล่าวถึง แนวการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนไว้ 10 ประการ ได้แก่

1. บรรยากาศการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน (Involvement) คือ การที่ผู้เรียนได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในห้องเรียน
- 2.บรรยากาศการสนับสนุน ส่งเสริมทางอารมณ์ (Emotional Support) คือ การที่ผู้เรียนได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน แนะนำ ชี้แนะจากครูและเพื่อนร่วมชั้น
3. บรรยากาศความเป็นอิสระ (Independent) คือ การที่นักเรียนมีอิสระในการคิด และทำตามใจตนเอง โดยไม่มีผู้อื่นมาบังคับ
- 4.บรรยากาศของการมีเพื่อนฝูง (Traditional Social Orientation) คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในห้อง หรือระหว่างครู ความรักใคร่ปรองดอง สามัคคี
5. บรรยากาศการแข่งขัน (Competition) คือ มีการเปรียบเทียบผลการเรียนหรือการทำงานใด ๆ เพื่อให้มีผลการเรียนดีขึ้น การแข่งขันอาจจะเป็นการแข่งขันกับตนเองหรือแข่งกับเพื่อนร่วมชั้น
6. บรรยากาศของผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ (Academic Achievement) เป็นเกณฑ์หนึ่งในการวัดพัฒนาการทางการเรียนรู้ของนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสนุกสนานกับการเรียน จะมีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

7. บรรยากาศทางด้านเชาวน์ปัญญา (Intellectuality) คือ ปฏิภาณไหวพริบ ความฉับไวในการแก้ปัญหาหรือทำการใด ๆ ซึ่งบรรยากาศในห้องที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก ได้คิด ได้ทำ จะช่วยพัฒนาทางด้านเชาวน์ปัญญาของนักเรียนในห้อง

8. บรรยากาศของระเบียบและการมีระบบงาน (Order and Organization) คือ บรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นระเบียบ รู้จักทำงานเป็นลำดับขั้นตอน และความประณีตในการกระทำการใด ๆ

9.บรรยากาศของการมีอิทธิพลของนักเรียน (Student Influence) คือ บรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักบริหาร จัดการ หรือการตัดสินใจใด ๆ อย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง

10. บรรยากาศของการใช้นวัตกรรม (Innovation) คือ การให้นักเรียนได้รับประสบการณ์หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย แปลกใหม่

ไนท์ (Knight ,1999 : 22 - 24) ได้สรุปบรรยากาศเกี่ยวกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูไว้ดังนี้

1. บรรยากาศแห่งการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น (Cohesiveness) การจัดการเรียนการสอนครูจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความพร้อมที่จะศึกษาร่วมกัน จัดทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำพาองค์ความรู้ที่ได้ทั้งหมดไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกันทุกคน

2. บรรยากาศแห่งความแตกต่าง (Diversity) ก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องรวมจุดสนใจนักเรียนทั้งหมดให้อยู่ในจุดเดียวกัน เพราะนักเรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน ครูจะต้องสร้างบรรยากาศที่แตกต่างกันนั้นให้ลดเหลือน้อยลงหรือให้หมดไป เพื่อไม่ให้ความแตกต่างเหล่านั้นไปทำลายการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. บรรยากาศแห่งความเคร่งในระเบียบข้อบังคับ (Formality) บางครั้งครูจะต้องสร้างบรรยากาศแห่งความเคร่งในระเบียบข้อบังคับ มิฉะนั้นจะไม่สามารถควบคุมผู้เรียนในชั้นเรียนได้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมาย การเคร่งในระเบียบวินัย เงื่อนไขหนึ่งที่ใช้จัดระบบของงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

4. บรรยากาศการทำงานที่รวดเร็วฉับไว (Speed) การจัดการเรียนการสอนครูจะต้องจัดกิจกรรมที่มีลักษณะ ติดต่อสอดคล้องผสมกลมกลืนตลอดไปตั้งแต่การเริ่มต้นจนจบ การจัดบรรยากาศของกิจกรรมที่รวดเร็วฉับไว สอดคล้องกับกิจกรรม ที่จัดให้แก่ักเรียนได้อย่างเหมาะสมทั้งเวลา สถานที่ และกิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ครูจะต้องกระทำอย่างยิ่ง เพราะการดำเนินกิจกรรมที่ล่าช้า อาจจะไม่สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี เนื่องจากนักเรียนจะต้องรอคอย ทำให้บางคนเบื่อหน่าย ดังนั้นถ้าครูสามารถจัดกิจกรรมที่สอดคล้องผสมกลมกลืนรวดเร็วฉับไวทันกับความต้องการของนักเรียนแล้ว ย่อมส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

5. บรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม (Material environment) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนการสอนทั้งสิ้น ห้องเรียนควรจะ ต้องมีการจัดบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น มีการตกแต่งห้องเรียน จัดบรรยากาศรอบ ๆ ห้องเรียนให้จูงใจในการเรียน เป็นต้น

6. บรรยากาศแห่งความขัดแย้งกัน (Friction) ความขัดแย้งกันระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียนเป็นสิ่งที่บั่นทอนความเข้าใจแห่งการเรียนรู้ เพราะว่าไม่ว่าครูหรือนักเรียนต้องมีหน้าที่ และสมานในการสอนและการเรียนรู้ การขัดแย้งกันคือสิ่งที่ขัดขวางการเรียนรู้ ดังนั้น ครูต้องพยายามขจัดความขัดแย้ง โดยพยายามจัดบรรยากาศที่เหมาะสมเพื่อลดการขัดแย้ง จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จได้ระดับหนึ่ง

7. บรรยากาศแห่งทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Goal direction) ครูจะต้องสร้างบรรยากาศให้แก่ผู้เรียนทราบถึงเป้าหมายแห่งการเรียนรู้และความสำเร็จ เพราะเมื่อนักเรียนมีเป้าหมายที่แน่ชัดจะเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและตระหนักที่จะรับรู้ตนเอง พร้อมกับนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จนั้น เช่น ความสำเร็จแห่งการศึกษา การเป็นนักกีฬายอดเยี่ยม หรือการเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียง

8. บรรยากาศแห่งความลำเอียงเล่นพรรคเล่นพวก (Favouritism) นักเรียนในชั้นเรียนอาจจะมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่สนิทสนม ขัดแย้งกัน ครูจะต้องสร้างบรรยากาศที่จะให้นักเรียนทั้งหมดเป็นพวกเดียวกัน โดยไม่ลำเอียงเล่นพรรคเล่นพวกของนักเรียนคนใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การสลายบรรยากาศแห่งความลำเอียงจะช่วยให้การเรียนของนักเรียนไปสู่เป้าหมายได้สมบูรณ์ขึ้น

9. บรรยากาศที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ (Difficulty) บางครั้งการเรียนรู้มีอุปสรรคหลายอย่างทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น เช่น สภาพของห้องเรียน ตัวนักเรียนด้วยกัน สภาพครู สภาพจิตใจของครูและนักเรียน สิ่งเหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคได้โดยเฉพาะของนักเรียน ครูจะต้องเข้าใจนักเรียนและสร้างบรรยากาศที่เป็นอุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไปหรือเหลือน้อยที่สุด เช่น ความคับข้องใจของนักเรียน

10. บรรยากาศแห่งการเฉยเมยไม่สนใจ (Apathy) ครูจะต้องสร้างบรรยากาศให้นักเรียนได้สนใจในสิ่งที่ครูกำลังจะทำ เช่น การสอนจะต้องสร้างจุดรวมแห่งความสนใจ ณ จุดใดจุดหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนให้ความสนใจและอยากเรียนรู้สิ่งเหล่านั้น การปล่อยให้เกิดบรรยากาศแห่งการเฉยเมยไม่สนใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ย่อมเป็นอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางไม่ให้เกิดการเรียนรู้ ครูต้องแก้ไขสิ่งเหล่านี้

11. บรรยากาศแห่งประชาธิปไตย (Democracy) ครูจะต้องสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในชั้นเรียน เพราะการให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นในสิ่งต่าง ๆ ได้ ย่อมส่งเสริม

ผลให้เกิดความคิดที่อิสระ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และหลอมรวมความคิดที่นักเรียนแสดงออกเหล่านั้นให้เป็นหมวดหมู่ที่ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยสร้างองค์ความรู้ให้แก่ นักเรียนได้มากขึ้น

12. บรรยากาศแห่งการแบ่งกลุ่ม ฝ่าย พวก (Cliques) การแบ่งกลุ่ม ฝ่าย พวก เป็นสิ่งที่จัดขวางระบบการเรียนรู้โดยของครวม ครูจะต้องลดบรรยากาศที่เกิดขึ้นให้หมดไป ด้วยการสร้างบรรยากาศแห่งความใกล้ชิด สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน การลดกลุ่ม ฝ่าย พวก ให้หมดไป ครูจะต้องใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ มิฉะนั้นจะไม่ทำให้การเรียนการสอนของครูบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ เพราะถูกกลุ่ม ฝ่าย พวก ขัดขวางของการเรียนของนักเรียนด้วยกัน

13. บรรยากาศแห่งความพึงพอใจ (Satisfaction) ครูจะต้องกระทำทุกวิถีทางที่จะสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะเวลานักเรียนมีความพึงพอใจที่จะเรียนแล้วย่อมตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับ การสร้างความพึงพอใจของครูแก่นักเรียนจะเป็นบรรยากาศแนวทางหนึ่งที่จะพานักเรียนไปสู่ความสำเร็จขั้นสูงสุดได้

14. บรรยากาศแห่งความไม่มีระบบ (Disorganisation) การจัดกระบวนการเรียน การสอน ครูจะต้องกำจัดบรรยากาศในการเรียนของนักเรียนที่ไม่มีระบบ ให้นักเรียนรู้จักจัดระบบให้ตัวเอง มีระเบียบในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่คณะ โดยครูต้องพยายามจัดกิจกรรมให้ นักเรียนรู้จักการทำงานให้เป็นระบบ มีขั้นตอนเกี่ยวกับการปฏิบัติ เช่น จัดทำกิจกรรมโครงการ การจัดกิจกรรมบทบาทสมมุติ เป็นต้น

15. บรรยากาศแห่งการแข่งขันกัน (Competitiveness) การจัดบรรยากาศ กระบวนการเรียนการสอนที่มีลักษณะการแข่งขัน เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีการตื่นตัว ตระหนัก และรับรู้กิจกรรมการแข่งขัน พยายามที่จะศึกษาค้นคว้า เพื่อสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งการจัดกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันจะกระทำเป็นกลุ่มหมู่คณะ หรือเป็นทีม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง และของหมู่คณะที่จะต้องนำไปสู่ความสำเร็จของตนเองและของหมู่คณะร่วมกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุป เป็นตารางแนวคิดการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การสรุปแนวคิดการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

พรรณิ ช.เจนจิต : 2538	พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ : 2530	วิชัย วงษ์ใหญ่ : 2527	Moos : 1976	Knight : 1999
1.บรรยากาศที่ทำ ท่าย	1.บรรยากาศความ คุ้นเคย	1.บรรยากาศที่ ทำท่าย	1.บรรยากาศการ มีส่วนร่วมในกิจ กรรมของห้อง เรียน	1.บรรยากาศแห่งการรวมกลุ่ม 2.บรรยากาศแห่งความแตก ต่าง
2.บรรยากาศที่ อิสระ	2.บรรยากาศที่เป็น อิสระ	2.บรรยากาศที่ อิสระ	2.บรรยากาศการ สนับสนุนส่งเสริม ทางอารมณ์	3.บรรยากาศแห่งความเคร่งใน ระเบียบข้อบังคับ
3.บรรยากาศซึ่งมี การยอมรับนับถือ	3.บรรยากาศที่ทำ ท่าย	3.บรรยากาศที่ มีการยอมรับ นับถือซึ่งกัน และกัน	3.บรรยากาศ ความเป็นอิสระ	4.บรรยากาศการทำงานที่รวด เร็วฉับไว
4.บรรยากาศที่มี ความอบอุ่น	4.บรรยากาศของ การยอมรับนับถือ	4.บรรยากาศที่ มีความอบอุ่น	4.บรรยากาศของ การมีเพื่อนฝูง	5.บรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับสิ่ง แวดล้อม
5.บรรยากาศแห่ง การควบคุม	5.บรรยากาศของ การควบคุม	5.บรรยากาศ แห่งความมี วินัยแห่งตน	5.บรรยากาศการ แข่งขัน	6.บรรยากาศแห่งความขัดแย้ง
6.บรรยากาศแห่ง ความสำเร็จ	6.บรรยากาศของ การกระตุ้นความ สนใจ	6.บรรยากาศ แห่งความ สำเร็จ	6.บรรยากาศของ ผลสัมฤทธิ์ทาง ด้านวิชาการ	7.บรรยากาศแห่งทิศทางการที่ นำไปสู่เป้าหมาย
		7.บรรยากาศ แห่งความใกล้ ชิด	7.บรรยากาศทาง ด้านชาวน์ ปัญญา	8.บรรยากาศแห่งความ ลำเอียง
			8.บรรยากาศของ ระเบียบและการ มีระบบงาน	9.บรรยากาศที่เป็นอุปสรรคต่อ การเรียนรู้
			9.บรรยากาศของ การมีอิทธิพลของ นักเรียน	10.บรรยากาศแห่งการเฉยเมย
			10.บรรยากาศ การใช้นวัตกรรม	11.บรรยากาศแห่ง ประชาธิปไตย
				12.บรรยากาศแห่งการแบ่ง กลุ่ม
				13.บรรยากาศแห่งความพึงพ พอใจ
				14.บรรยากาศแห่งความไม่มี ระบบ
				15.บรรยากาศแห่งการแข่งขัน

จากตาราง การสรุปแนวคิดการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสรุปมานี้ เป็นการสรุปแนวคิดของนักการศึกษาและนักจิตวิทยา เพื่อเป็นแนวทางที่ผู้วิจัย จะนำมาสังเคราะห์เป็นหลักในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนวิชาดนตรีสากลด้านทฤษฎี ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งกล่าวถึงในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวคิดดังกล่าว จึงได้สรุปแนวคิดการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่ได้สังเคราะห์มาประกอบใช้เพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ความเป็นอิสระในการเรียนของนักเรียน การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การท้าทายให้นักเรียนค้นหาความรู้ และความอบอุ่นเป็นกันเอง ระหว่างครูกับนักเรียน มาเป็นพื้นฐานในการวิจัยต่อไป

1.5 แนวคิดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาในการวิจัย

จากแนวความคิดที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้สรุปสังเคราะห์ แนวคิดในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา 5 แนวคิด เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากลดังนี้

1. การกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เป็นบรรยากาศที่ครูสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ในการทำกิจกรรม และมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้สอดคล้องกับที่ พิมพันธ์ เดชคุปต์ (2533 : 9 - 14) ได้กล่าวสรุปไว้ เป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนด และผู้สอนรู้จักการให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความถี่ของการมีพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์

2. ความเป็นอิสระในการเรียนของนักเรียน เป็นบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ให้ผู้เรียนมีการยอมรับ มีโอกาสที่จะเลือก หรือตัดสินใจในสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายรวมทั้งมีโอกาที่จะทำความผิดพลาดด้วย เพราะความล้มเหลวเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และถือว่าการเรียนคือการเลือกตามที่คุณเรียนต้องการที่จะเรียนรู้ ไม่ใช่การถูกบังคับ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537 : 120 - 121 , จำเนียร ศิลปวิรัช , 2538 : 98 - 100) และ มูส (Moos , 1976 : 326 - 328) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันนี้ สรุปได้ว่า ความเป็นอิสระในการเรียนของผู้เรียน คือ การที่ผู้เรียนมีอิสระในการคิดโดยไม่มีผู้อื่นบังคับ

3. การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน เป็นบรรยากาศที่ทั้งครูและนักเรียนยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2533 : 10) และ มูส (Moos, 1976 : 326 - 328) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน คือการที่ผู้เรียนได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอนมีการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนมีฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ และมีความสามารถทั้งด้านเนื้อหา และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ รวมทั้งการที่ผู้สอนยอมรับผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัด และทักษะที่แตกต่างกัน

คาร์ล โรเจอร์ (อ๋างโน ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล , 2537 : 26 - 27) ได้กล่าวถึงการยอมรับ และการให้เกียรตินักเรียน สรุปได้ว่าเป็นการที่ผู้สอนหรือผู้อำนวยการเรียนมีความรู้สึกยอมรับไว้ใจ และให้เกียรติต่อความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็นของผู้เรียน และตัวผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคลคนหนึ่ง ยอมรับว่าบุคคลทุกคนมีค่ามีความหมายในตัวของตัวเอง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 120 - 121) ได้กล่าวไว้ในลักษณะเดียวกันสรุปได้ว่าเป็นบรรยากาศที่ผู้สอนเห็นคุณค่าในตัวของผู้เรียนว่าเป็นบุคคลสำคัญมากกว่าการเรียนการสอน และเห็นว่าเขาสามารถเรียนรู้ได้ เพราะการใช้เวลาเรียนของแต่ละคนไม่เท่ากัน การสร้างให้ผู้เรียนมีความมั่นใจจะช่วยให้ผู้เรียนยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งจะมีผลต่อการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนโดยตรงเป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนยอมรับนับถือผู้สอนในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ และมีความสามารถทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ รวมทั้งการที่ผู้สอนยอมรับผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัด และทักษะที่แตกต่างกัน

4. การทำทนายให้นักเรียนค้นหาความรู้ เป็นบรรยากาศที่ครูสร้างกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้นักเรียนใช้ความคิด ทำการค้นคว้าหรือต้องใช้ความพยายามค้นหาคำตอบ นอกจากนี้ มูส (Moos, 1976 : 326 - 328) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่าเป็นการเปรียบเทียบผลการเรียน หรือการทำงานใด เพื่อให้มีผลการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2533 : 9 - 14) กล่าวว่า เป็นสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิด หรือต้องใช้ความพยายามในการค้นหาคำตอบ เช่น การใช้คำถามที่ต้องใช้ความคิดในการตอบคำถามหรือต้องค้นหาคำตอบโดยการทำการทดลอง

5. ความอบอุ่นเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน เป็นบรรยากาศการเรียนการสอนที่ครูเป็นมิตรกับนักเรียน ให้ความเป็นกันเอง คอยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ สอดคล้องกับที่ มูส (Moos, 1976 : 326 - 328) กล่าวไว้สรุปได้ว่าเป็นการที่นักเรียนได้รับการเอาใจใส่สนับสนุนจากครูและเพื่อนร่วมชั้น และดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 120 - 121) ได้สรุปไว้ว่าเป็นบรรยากาศที่ครูผู้สอนให้ความสำคัญว่า ความอบอุ่นทางจิตใจมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน

การที่ผู้สอนมีความเข้าใจ และเป็นมิตรต่อผู้เรียน ช่วยแนะในการเรียนการสอน เป็นลำดับขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกดี มีชีวิตชีวา ตื่นตัว กระฉับกระเฉง และรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ที่ตามมาก็คือ ความรู้สึกของความปรารถนาดี ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น ตัวผู้สอนให้ความสนใจนี้อย่างจริงจัง และควบคู่ไปกับการเปิดเผย ตรงไปตรงมา ไม่กระทำเกินกว่าปกติธรรมดา ก็จะเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้มาก

จากแนวคิดการจัดบรรยากาศ ทั้ง 5 ประการ คือ การกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ความเป็นอิสระในการเรียนของนักเรียน การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การท้าทายให้นักเรียนค้นหาความรู้ และความอบอุ่นเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดรูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน น่าจะนำเอาบรรยากาศดังกล่าวเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้การศึกษแก่ผู้เรียนด้วย เพราะเป็นบรรยากาศที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และยังสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียน ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งอาจจะเขียนสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน

จากสภาพบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ดังกล่าวนี มีพื้นฐานจากแนวคิดเชิงทฤษฎีสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แนวมนุษยนิยม (Humanism) และแนวการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอในรายละเอียดในตอนต่อไป

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม เกิดขึ้นจากนักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Psychologist) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีชื่อเสียงมากในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเน้นความคิดว่า "ส่วนรวมมากกว่าผลรวมของส่วนย่อย" ซึ่งในการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราสามารถจะแบ่งส่วนย่อยได้ แต่นักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัลท์ เน้นความสัมพันธ์ของส่วนรวม หรือรูปร่างรวม ซึ่งจะแตกต่างไปจากส่วนย่อย การเปลี่ยนแปลงของส่วนย่อยส่วนใดส่วนหนึ่งจะมีผลต่อส่วนรวม นักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัลท์ ประกอบด้วย โคห์เลอร์ (Kohler) คอฟคา (Koffka) และแวร์ไทมเมอร์ (Wertheimer)

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวของปัญญานิยม (Cognitive Processes) ที่เป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางก็คือ การคิดแก้ปัญหาด้วย "การหยั่งรู้" (Insight) ซึ่งเกิดในระหว่างการคิดแก้ปัญหา โดยที่ผู้เรียนมีความเข้าใจ โครงสร้างของปัญญาและเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมกับปัญหา และเกิดการรวมภาพ (Restructure) การรับรู้แบบ "Gestalt" ใหม่ขึ้นอย่างทันทีทันใด ทำให้เกิดการแก้ปัญหาหรือมีการ "หยั่งรู้" (Insight) ซึ่งการหยั่งรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการลองผิดลองถูกเสมอไป ผู้เรียนอาจเกิดการหยั่งรู้ในการแก้ปัญหาและการแก้ปัญหาได้ทันทีโดยไม่ต้องให้การเสริมแรง (Koffka, 1925 : 135 – 136)

แนวคิดทางปัญญานิยมได้รับการพัฒนา นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องให้นักเรียนได้คิด สอนให้รู้จักวิธีเรียน และค้นพบด้วยตนเอง ตระหนักในการคิดของตนเอง (Meta Cognitive) แนวทฤษฎีนี้จึงถูกนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายถึงปัจจุบัน (สุรงค์ ไคว้ตระกูล, 2541 : 209-211) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Bruner เกี่ยวกับการเรียนค้นพบด้วยตนเอง (Discovery) เป็นพื้นฐานทฤษฎีของกลุ่มปัญญานิยมมาประกอบ เนื่องจากการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาในชั้นเรียนโดยทั่วไปมุ่งเน้นสภาพของการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และทำทนายให้นักเรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นสภาพบรรยากาศที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner ที่ต้องการให้นักเรียนค้นพบหรือหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งจะเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

แนวคิดทางการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery)

บรูเนอร์ (Bruner, 1966 : 95 - 96) ได้สร้างทฤษฎีการเรียนรู้ที่รู้จักกันแพร่หลายชื่อว่า "Discovery Approach" หรือการเรียนรู้โดยการค้นพบ บรูเนอร์เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้น

ได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่การค้นพบการแก้ปัญหา และบูรเนอร์ยังเชื่ออีกว่าการเรียนการสอนครูสามารถช่วยจัดประสบการณ์เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมได้ โดยไม่ต้องรอให้เด็กพร้อมตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเสียเวลาตามความคิดของบูรเนอร์แล้ว ความพร้อมเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดขึ้นได้

บูรเนอร์ (Bruner , 1965 : 1007- 1017) เสนอหลักการเรียนการสอนว่าจะเกิดได้กับผู้เรียนก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ประมวลข้อมูลข่าวสาร จากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นกับการใส่ใจของผู้เรียนก่อให้เกิดการอยากรู้ อยากเห็น บูรเนอร์ได้สรุปแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบ คือ

1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ นอกจากจะเกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนแล้ว ยังจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมด้วย

2) ผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบใหม่กับประสบการณ์และมีความหมายใหม่

3) พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาจะเห็นได้ชัดโดยที่ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้าที่ให้เลือกได้หลายอย่างพร้อม ๆ กัน

นอกจากนี้ บูรเนอร์ (Bruner , 1966 : 154-160) ได้ให้หลักการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ควรจะได้คำนึงถึงทฤษฎีพัฒนาการว่าเป็นตัวเชื่อมระหว่าง ทฤษฎีความรู้ กับทฤษฎีการสอน ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการจะเป็นตัวกำหนด เนื้อหา (knowledge) และวิธีการสอน (instruction) การสอนเด็กควรพิจารณาว่าเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใด เพื่อให้การสอนวิชานั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องเดียวกันนี้ บูรเนอร์ (Bruner , 1966 : 160 – 165) ยังให้ความเห็นต่อไปว่าการจัดการศึกษาควรจะต้องให้เนื้อหาวิชาอย่างต่อเนื่อง การเรียนการสอนควรเป็นไปในลักษณะ “ Spiral Curriculum” คือ การจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และมีความลึกซึ้งซับซ้อน กว้างขวางออกไปตามประสบการณ์ของผู้เรียน เรื่องเดียวกันอาจเรียนตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมหาวิทยาลัย

การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยวิธีการค้นพบ (Discovery) บูรเนอร์ได้เสนอวิธีการที่ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ และพัฒนาตนเอง 3 ชั้น คือ

1) วิธีการที่เรียกว่า Enactive mode ซึ่งเป็นวิธีที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยการสัมผัสจับต้องด้วยมือผลัดกันรวมทั้งการที่เด็กใช้ปากกับวัตถุสิ่งของที่ถูกรอบ ๆ ตัวข้อสำคัญที่สุดก็คือ การกระทำของเด็กเอง

2) วิธีการที่เรียกว่า Iconic mode เมื่อเด็กสามารถที่จะสร้างจินตนาการหรือมโนภาพ (imagery) ขึ้นในใจก็จะสามารถที่รู้จักโลก โดย Iconic Mode เด็กวัยนี้จะใช้รูปภาพแทนของจริงโดยไม่จำเป็นจะต้องแตะต้องหรือสัมผัสของจริง นอกจากนี้เด็กจะสามารถจะรู้จักสิ่งของจากภาพแม้ว่าจะมีขนาดและสีเปลี่ยนไป เด็กที่มีอายุประมาณ 5 – 8 ปี จะใช้ Iconic Mode

3) วิธีการที่เรียกว่า Symbolic Mode วิธีการนี้ผู้เรียนจะใช้ในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนมีความสามารถที่จะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือมโนทัศน์ที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมจึงสามารถที่จะสร้างสมมติฐาน และพิสูจน์ว่าสมมติฐานถูกหรือผิดได้ (Bruner , 1966 : 10 – 18)

การค้นพบดังกล่าวทั้ง 3 วิธี ที่ผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ จะขึ้นอยู่กับวัยของผู้เรียนก็ตาม แต่ในชีวิตจริงไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะพ้นจากการคิด ชั้น Enactive หรือชั้น Iconic อย่างเด็ดขาดเพียงแต่ว่าผู้ใหญ่จะใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้มากขึ้น การเรียนทักษะบางอย่าง เช่น การขับรถ ผู้เรียนยังต้องลงมือกระทำ และมีประสบการณ์เหมือนชั้น Enactive

ตามแนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner , 1966 : 183 – 187) มนุษย์มีโครงสร้างปัญญา (Cognitive Structure) มาตั้งแต่เกิด ในวัยทารกโครงสร้างปัญญายังไม่ซับซ้อน เพราะยังไม่พัฒนา ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะทำให้โครงสร้างสติปัญญา มีการขยาย และซับซ้อนมากขึ้น หน้าที่ของโรงเรียนก็คือ การช่วยเหลือ การขยายโครงสร้างปัญญาของนักเรียน นอกจากนี้ บรูเนอร์ ยังได้ให้หลักการเกี่ยวกับการสอนดังต่อไปนี้

1) กระบวนการคิดของเด็กแตกต่างกับผู้ใหญ่ เวลาเด็กทำผิดเกี่ยวกับความคิด ผู้ใหญ่จะนึกถึงพัฒนาการทางเขาวงกตปัญญา ซึ่งในแต่ละคนมีลักษณะการคิดที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ครูหรือผู้มีความรับผิดชอบทางการศึกษา จะต้องมีความเข้าใจว่าเด็กแต่ละวัยมีความรู้คิดอย่างไร และกระบวนการรู้คิดของเด็กไม่เหมือนผู้ใหญ่

2) เน้นความสำคัญของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตัวเองได้ และเป็นผู้ที่จะริเริ่มหรือลงมือกระทำ ฉะนั้นผู้มีหน้าที่สอนและอบรม มีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อการเรียนรู้โดยการค้นพบ โดยให้ออกาสผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม

3) ในการสอนควรเริ่มจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือประสบการณ์ที่ใกล้ตัว ไปหาประสบการณ์ที่ไกลตัว เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจ เช่น การสอนให้นักเรียนรู้จักการใช้แผนที่ ควรเริ่มจากแผนที่ของจังหวัดของผู้เรียนก่อน แผนที่จังหวัดอื่นหรือแผนที่ประเทศไทย

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery)

พรอณี ช. เจนจิต (2538 : 401 – 403) ได้สรุปแนวการจัดบรรยากาศการเรียนรู้แบบค้นพบ ดังนี้

1) สร้างบรรยากาศที่มีลักษณะเป็นกันเอง นักเรียนควรรู้สึกมีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกลัวการหัวเราะ เยาะเย้ย สร้างบรรยากาศที่จะช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ให้ถือเสียว่าการทำผิดพลาดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

2) การอภิปรายโดยมีโครงสร้างเสนอข้อความหรือคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิด insight การจัดสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญของการสอนแบบ Discovery ที่จะก่อให้เกิด insight

3) การอภิปรายถ้าออกนอกทางที่ครูกำหนดไว้ ให้พยายามดึงกลับมาที่เดิมแต่ในบางครั้งถ้าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ควรเปิดโอกาสให้อภิปรายโดยที่ครูจะเป็นผู้ควบคุมน้อยที่สุด พยายามดึงกลับเข้าเรื่องเดิมโดยไม่ทำให้เสียบรรยากาศ

4) การจัดบทเรียนโดยมีโครงสร้าง ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งต่าง ๆ การที่จะต้องจัดบทเรียนให้มีโครงสร้าง เพื่อที่จะให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนบทเรียนต่าง ๆ ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ ความต้องการความสำเร็จ ทำอะไรแล้วต้องการทราบผล

ดังนั้นในการจัดให้มีการสอนชนิด Discovery ครูจะต้องจัดโครงสร้างให้เรียบร้อย จะต้องรู้ล่วงหน้าว่าจะให้เด็กเรียนอะไร และจะต้องมีการยืดหยุ่นให้เด็กได้คิดออกนอกทางที่ครูเตรียมไว้ ถ้าเราให้โอกาสเด็กมากเท่าใดเราก็จะเรียนรู้จากเด็กมากเท่านั้น

5) Discovery approach เหมาะสำหรับคนที่เฉลียวฉลาด มีความมั่นใจในตนเอง และมีแรงจูงใจสูงไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เพราะวัยเด็กมีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ฉะนั้นเด็กอภิปรายไม่เป็น นอกจากนั้นยังไม่เหมาะสำหรับเด็กที่เข้าเมื่อเห็นเพื่อนในห้องทำได้จะทำให้เกิดความท้อถอย

6) ในการจัดการเรียนการสอนให้คำนึงว่า เจตคติเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน คือ เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียน และช่วยให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ความสำเร็จของการเรียน มิใช่อยู่ที่การทำข้อสอบได้ดีหรือจำสิ่งที่เรียนไปได้นาน ๆ แต่อยู่ที่การนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน นั่นคือ การที่ครูสอนแล้วก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาเรียน ต่อโรงเรียน ต่อครู ต่อสังคม และต่อตนเอง

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม

ในการวิจัยครั้งนี้ แนวการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ได้แก่ บรรยากาศการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน และบรรยากาศความอบอุ่นเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน จะเป็นสภาพบรรยากาศที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว ต่อไป

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม

ทฤษฎีการศึกษามนุษยนิยม ยึดหลักความเชื่อที่สำคัญคือ “มนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด” และถือเน้นหลักสำคัญของการจัดการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมให้คนมีเสรีภาพ (สมบุญพรธรรมาภพ , 2519 : 35) นักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมมีความเชื่อว่า “มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ มีสิทธิกระทำการใด ๆ ด้วยตัวของเขาเอง เขาสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เขาเห็นดีเห็นชอบได้ เขาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ มนุษย์จึงมีเสรีภาพที่จะกำหนดชะตากรรมของตนเอง โรเจอร์ส (Rogers: 1969) กล่าวว่า บุคคลอยู่ในโลกแห่งประสบการณ์ของตนเอง และอยู่ภายในโครงสร้างของตนเอง ดังนั้นถ้าจะให้การศึกษาควรให้การศึกษาในลักษณะให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) ส่วน มาสโลว์ (Maslow : 1970) ให้ความเห็นว่า มนุษย์มีความต้องการลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงสุด ขั้นสูงสุด คือ “ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ” (Self – actualization Needs)

กลุ่มมนุษยนิยมจะคำนึงถึงความเป็นคนของคน มองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่วามมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (good –active) มนุษย์เป็นผู้อิสระสามารถที่จะนำตนเอง และพึ่งตนเองได้ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม มีอิสระภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย มนุษย์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้สร้างสรรค์สังคม (พรณี ช. เจนจิต , 2538 : 22)

การศึกษาตามแนวมนุษยนิยม (Humanistic Education)

การศึกษาตามแนวมนุษยนิยม หมายถึง การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาตนเอง ให้อุณหภูมิวิชาเกี่ยวพันไปถึงความรู้สึก ประสบการณ์ ความจำ ความหวัง แรงดลใจ ความเชื่อ ความต้องการ และความเพ้อฝันของนักเรียน หลักสูตรต้องผสมผสานมิติทางความเจริญส่วนบุคคล (Personal Growth Dimension) กับเนื้อหาวิชา และยอมรับว่าในทุก ๆ สถานการณ์ จะมีความรู้สึกเกิดขึ้นเสมอ ควรจะนำความรู้สึกมาใช้ประโยชน์ในการสอน เพราะความรู้สึกมีบท

บาทที่ทรงอิทธิพลต่อสถานการณ์ (Moscovitz , 1978 : 14) การศึกษาตามแนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม ยึดแนวทางให้การศึกษาดังนี้

- 1) การเรียนรู้ เกิดขึ้นในตัวบุคคล บุคคล มีศักยภาพตามธรรมชาติที่จะเรียนรู้
- 2) บุคคลย่อมชี้นำตนเองได้ แสวงหาทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ได้ เน้นเสรีภาพของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ
- 3) การเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการเรียนรู้วิธีการที่จะเรียนรู้ (Learning how to learn)
- 4) การเรียนรู้เกิดจากความต้องการของผู้เรียน
- 5) ผู้สอนเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ทำตนเสมอกับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในกระบวนการเรียนรู้
- 6) ผู้เรียนสามารถเลือกสิ่งที่ดีงามสำหรับตัวของเขาเองได้ เมื่อเขามีข้อมูลที่ครบถ้วน

แนวความคิดทางการศึกษาแนวมนุษยนิยม มุ่งพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในทุกด้าน โดยเฉพาะการมุ่งให้มนุษย์สามารถที่จะนำตนเอง พึ่งตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์แก่สังคม มีอิสระเสรีภาพที่จะเลือกกระทำสิ่งใด ๆ ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย กล่าวโดยสรุปก็คือ การมุ่งให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเน้นที่อารมณ์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ (สมจิต ธนสุกาญจน์ , 2522 : 166)

มิลเลอร์ (Miller , 1976 : 20 – 22) ได้เสนอรูปแบบเพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะได้คำนึงถึงเวลาทำการสอนออกเป็น 4 อย่าง คือ

- 1) รูปแบบด้านพัฒนาการ (The Development model) เวลาสอนต้องคำนึงพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและอารมณ์ เช่น วัยรุ่นต้องการหาเอกลักษณ์ วัยผู้ใหญ่ตอนต้นต้องการแยกตัว
- 2) รูปแบบด้านอัตมโนทัศน์ (The Self – concept Model) การสอนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกยกย่องตนเองและรู้ถึงเอกลักษณ์ที่แท้จริงของตน จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความต้องการของตน จุดมุ่งหมายข้อนี้เพื่อให้นักเรียนดำเนินชีวิตไปตามความคาดหวังของตนเอง ไม่ใช่อยู่ตามความคาดหวังของผู้อื่น นั่นคือการควบคุมวิถีชีวิตตนเองได้
- 3) รูปแบบการส่งเสริมความไวต่อความรู้สึก และการเปิดเผยตัวเองให้เข้ากับกลุ่ม (The Sensitivity and Group – orientation Model) มุ่งหวังเพื่อช่วยให้นักเรียนเปิดเผยตัวและไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น รูปแบบนี้เน้นทักษะการสื่อสาร
- 4) รูปแบบการส่งเสริมความรู้ตัวอยู่เสมอ และการขยายความคิด (The Consciousness Expansion Model) รูปแบบนี้มุ่งส่งเสริมจิตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในทางริเริ่มฝึกให้มีจิตใจที่สงบ (Relaxation) แต่ตื่นตัว (Alertness)

ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มนี้มีข้อเสนอแนะว่าควรให้เด็กได้มีสมรรถภาพ ทั้ง 3 ด้านไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านความรู้ (Cognitive) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective) และ ด้านทักษะ (Psychomotor) ซึ่งหมายความว่า ครูควรฝึกให้เด็กรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล มีความชื่นชมหรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ทำได้ดีคือให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ไวโนเบิร์ก (Weinberg, 1972 อ้างใน สมเกียรติ อักขระกวน, 2531 : 48-49) กล่าวเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม (Humanistic Learning) ว่าการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม เน้นถึงการเรียนรู้จากความรู้สึกเกี่ยวกับความจริง และเข้าใจสิ่งนั้นอย่างทอ่งแท้ นักวิทยาศาสตร์เรียกการเรียนรู้แบบนี้ว่า สหสัญญาณ (Intuition) เขากล่าวต่อไปว่า หลักการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม นั้นมี 5 ประการ คือ

1) ผู้เรียน เรียนรู้ได้จากสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ จิตวิทยาแบบดั้งเดิมนั้นถือว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกขณะ เช่น หนูเรียนรู้ได้แม้อยู่ในกรงขังและหิว แต่การเรียนรู้แบบมนุษยนิยมนั้นต้องให้ผู้เรียนมีอิสระที่จะเข้าถึงประสบการณ์ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ถูกควบคุม

2) ผู้เรียน เรียนรู้ได้จากการกระทำ การเรียนโดยการกระทำนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัส หรือประสบการณ์ตรงผสมผสานกับจินตนาการ ถ้าผู้เรียนใช้จินตนาการมากเกินไป เขาก็จะรู้ไม่ตรงกับความจริง หรือที่เรียกว่าบิดเบือนความจริง

3) ผู้เรียน เรียนรู้ได้จากการร่วมมือกัน การร่วมมือไม่ได้หมายถึงการเข้ากลุ่มอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการที่แต่ละฝ่ายช่วยเหลือหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน ในสถานการณ์ การเรียนโดยสิ่งการป้อนกลับ (feedback) ให้สมาชิกอื่น ๆ ทราบสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนร่วมมือกัน คือ กระบวนการกลุ่ม การฝึกด้านความรู้สึก การหันหน้าเข้าหากัน การสนทนาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อบรรยากาศแห่งการร่วมมือกัน คือ ระบบการแข่งขัน ระบบการให้รางวัล ระบบการควบคุม

4) ผู้เรียน เรียนรู้จากภายในตัวออกมา หมายถึงการที่ผู้เรียน เรียนโดยสร้าง ความรู้สึกบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน ไม่ใช่เรียนโดยถูกกำหนดบางสิ่งบางอย่างเข้าไปในตัวเขา

5) ผู้เรียน เรียนโดยนำสิ่งที่อยากรู้นั้นมาสัมพันธ์กับคุณภาพแห่งความเป็นมนุษย์ของเขา ซึ่งประกอบด้วย

- 5.1) ความเป็นเอกเทศ ซึ่งหมายถึง ความแตกต่างจากผู้อื่น
- 5.2) ความเป็นไปตามวัยของเขา ผู้สอนต้องคิดว่าเขาเป็นเด็ก ถ้าเขาอยู่ในวัยเด็ก ยอมรับคุณลักษณะประจำตัวต่าง ๆ ของผู้เรียน เราไม่คิดว่าเด็ก คือ ผู้ใหญ่ตัวเล็ก
- 5.3) นักเรียนก็เป็นคนที่มีความรู้สึกเช่นเราเหมือนกันความรู้สึกช่วยให้คนเราเรียนรู้

- 5.4) นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ร่วมแห่งมนุษย์ (Universal Experiences) เช่น มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความเจริญ เพศ นักเรียนไม่ควรถูกกีดกันจากสิ่งเหล่านี้ ดังที่ผ่านมา
- 5.5) นักเรียนเป็นสัตว์สังคม ส่วนใหญ่โรงเรียนมักจะมองนักเรียนว่า พวกเขากำลัง สนุกสนานมากเกินไป บรรยากาศไม่เป็นวิชาการ เราควรคิดเสมอว่านักเรียนของเราย่อมมีความรู้สึกอยากเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เขาจึงมีการเคลื่อนไหว

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามกลุ่มมนุษยนิยม

พรณี ข.เจนจิต (2538 : 448 - 452) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามกลุ่มมนุษยนิยม ไว้ดังนี้

- 1) จัดบรรยากาศการเรียนรู้โดยเปิดโอกาส และกระตุ้นให้นักเรียนตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ที่จะเรียนด้วยตนเอง
- 2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร ให้การยอมรับ และพยายามอย่างดีที่สุด ที่จะสื่อความรู้สึกของครูที่เชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนได้ และครูปรารถนาที่จะให้ทุกคนได้เรียน
- 3) จัดบรรยากาศโดยที่ครูพยายามทำตัวเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้คอยกระตุ้นให้กำลังใจ ตลอดจนเป็นผู้คอยช่วยเหลือในทุกด้าน
- 4) การสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรโดย ครูต้องรู้จักระงับอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง แสดงออกแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้
- 5) จัดบรรยากาศที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในค่านิยมในตนเอง
- 6) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้คำนึงถึง Affective Domain ควบคู่ไปกับ Cognitive Domain ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของกลุ่มมนุษยนิยม เช่น ในการสอนสังคมนอกจากจะให้ทางด้านความรู้แล้ว ยังต้องปลูกฝังลักษณะความเป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

เนื่องจากการศึกษาแนวมนุษยนิยมนี้ เชื่อว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว มนุษย์มีลักษณะของการพึ่งตนเอง ทำอะไรด้วยตนเอง (Self – motivated) ดังนั้นบทบาทของผู้เรียนตามแนวการศึกษานี้ จึงถือเอาผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Centered) ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจของตนเองได้ ถ้าคิดว่าสิ่งที่เรียนนั้นมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนมุ่งที่จะให้ผู้เรียนได้ทดลอง และค้นคว้าด้วย

ตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ดังนั้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ ถ้าเขาได้ลงมือกระทำด้วยตัวของเขาเอง ทั้งนี้เพราะกลุ่มมนุษยนิยมเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการภายใน (Learning is an internal process) หมายความว่า ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นด้วยอิทธิพลภายนอกเท่าไรก็ตาม แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในอัตราที่เขาคิดว่า สิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้จะช่วยให้เขาบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งได้ (Elias , 1995 : 126 – 127)

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาอีกบรรยากาศหนึ่ง ได้แก่ ความเป็นอิสระในการเรียนของนักเรียนนั้น จะเป็นสภาพบรรยากาศที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแนวคอนสตรัคติวิสต์ คือ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความเป็นอิสระทางความคิด มีอิสระในการค้นหาคำตอบ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอทฤษฎี Constructivism ต่อไป

2.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) หรือคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการกระทำของตนเอง คือผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองมากกว่าที่จะเรียนมาจากการสอน ซึ่งถือว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการภายในตัวบุคคลโดย ผู้เรียนสามารถที่จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้วยการอาศัยประสบการณ์เดิมหรือโครงสร้างปัญญาเดิมที่มีอยู่ โดยจะสรุปแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง ดังนี้

1. ความรู้เป็นสิ่งผู้เรียนสร้างขึ้นเอง ซึ่งความรู้ความเข้าใจจะพัฒนามาจากตัวผู้เรียนเอง มากกว่าที่จะได้รับการสอนของครู ผู้เรียนไม่ใช่กล่องที่ว่างเปล่าที่จะคอยรับการถ่ายทอดจาก ผู้สอนแต่สามารถสร้างความรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของตัวเอง (Driscoll ,1994 : 360)

2. การเรียนรู้ตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองนั้น จะยอมรับทั้งความรู้เดิมที่มีอยู่ และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น เพราะความรู้ที่เกิดจากผู้เรียนสร้างขึ้นจะต้องมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (Anderson , P28 , 1990 cited in Driscoll , 1994 : 362)

3. การที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นจะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจกับความแตกต่าง ๆ และทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเป็นผู้ประเมินความเข้าใจของตนเองด้วย การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันนั้น ไม่ใช่เพียงเพื่อให้ผู้เรียนช่วยเหลือกัน หรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นการเสริมประสิทธิภาพของการทำงานให้สูงขึ้นด้วย (Brown et al., 1989 , P33 cited in Driscoll , 1994 : 362)

บทบาทของครูผู้สอนตามการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์

การสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ครูเปรียบเสมือนผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และมอบอำนาจให้กับผู้เรียนในการสร้างความเข้าใจในเนื้อหาด้วยตนเอง ทั้งนี้ Brooks และ Brooks (Brooks and Brooks, 1993 :103 -118) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้สอนไว้ 12 ประการ ดังนี้

1. ครูต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อก่อให้เกิดความรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหา
2. ครูจะต้องให้แหล่งข้อมูลวัตถุดิบที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้
3. เมื่อจะมอบหมายงานให้นักเรียนทำ ครูจะต้องใช้คำพูดที่ทำให้นักเรียนเกิดความคิด และสติปัญญา เช่น “ให้จำแนก” “ให้วิเคราะห์” “ให้ทำนาย” และ “ให้สร้างสรรค์”
4. ครูจะต้องอนุญาตให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อบทเรียน วิธีสอน และเนื้อหาวิชา
5. ครูจะต้องพยายามทำความเข้าใจความคิดรวบยอดของนักเรียน ก่อนที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเอง
6. ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และกับครู
7. ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยครูใช้คำถามที่สมเหตุสมผลใช้คำถามปลายเปิด และส่งเสริมให้นักเรียนได้ถามคำถามกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน
8. ครูจะต้องพยายามช่วยให้นักเรียนได้แก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง
9. ครูจะต้องให้ความสนใจประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตั้งสมมติฐาน เพื่อหาวิธีการตรวจสอบ และกระตุ้นให้นักเรียนได้รวมอภิปรายปัญหา
10. ครูจะต้องให้เวลากับนักเรียนเพื่อรอคำตอบหลังจากที่ป้อนคำถาม
11. ครูจะต้องให้เวลากับนักเรียนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ of นักเรียน
12. ครูจะต้องตอบสนองของความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนโดยใช้แผนภูมิการเรียนรู้แบบวัฏจักร (Learning Cycle) ซึ่งประกอบด้วย
 - 12.1 การนำเข้าสู่บทเรียน (Engagement)
 - 12.2 การสำรวจ (Exploration)
 - 12.3 การอธิบาย (Explanation)

12.4 การลงข้อสรุป (Elaboration)

12.5 การประเมินผล (Evaluation)

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้แนวคอนสตรัคติวิสต์

ดริสโคลล์ (Driscoll , 1994 : 365 - 366) กล่าวถึงหลักการจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ดังนี้

1.การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่ซับซ้อน สำหรับกิจกรรมทางการเรียน (Provide complex learning environments) โดยมีความเชื่อว่า ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ง่าย ๆ แล้ว เมื่อเขาได้พบกับปัญหาที่ยากหรือซับซ้อนในชีวิตจริง เขาจะหนีออกจากปัญหานั้น ดังนั้นจึงควรจัดสภาพการเรียนการสอนที่ซับซ้อน โดยการให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือสภาพการณ์ที่แท้จริง

2. การจัดให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน (Provide for social negotiation as an integral part of learning) การที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ไม่ใช่เพียงให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกันเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการเสริมประสิทธิภาพของการทำงานให้สูงขึ้นด้วย (Brown et al ,1989 cited in Driscoll , 1994)

3. การเตรียมเนื้อหาในการสอนให้สอดคล้อง (Juxtapose instructional content) ในสภาพการเรียนการสอนควรจัดเนื้อหาและสื่อการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน และมีการนำเสนอเนื้อหาการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีมุมมองที่หลากหลาย

4. การให้ความสำคัญกับการสะท้อนความคิดของผู้เรียน (Nurture reflexively) การสะท้อนความคิดของผู้เรียน จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความหมายของสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา หรือคิดค้นสำรวจหาความรู้ใหม่ ๆ ในระดับที่สูงขึ้น

5. การสอนเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน (Emphasize student – centered instruction) ผู้เรียนไม่ใช่เป็นเพียงฝ่ายรับอย่างเดียว แต่ควรจะได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนตามความต้องการทางการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนจะไม่สามารถเป็นผู้คิดหรือเป็นผู้เรียนได้ ถ้าเขาขาดโอกาสในการจัดการกับการเรียนรู้ของตนเอง

บรูคส์ และบรูคส์ (Brooks and Brooks ,1993 :17) ได้เปรียบเทียบบรรยากาศของห้องเรียนระหว่างกิจกรรมการเรียนแบบคอนสตรัคติวิสต์ และแบบเดิม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบบรรยากาศในห้องเรียนระหว่างกิจกรรมการเรียน
แบบคอนสตรัคติวิสต์ กับ แบบเดิม (Brooks and Brooks ,1993 :17)

แบบเดิม (Traditional Classrooms)	แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Classrooms)
1. การสอนเริ่มจากรายละเอียดค่อย ๆ ไปยังภาพรวมโดยเน้นที่ทักษะพื้นฐาน	1. การสอนเริ่มจากภาพรวมไปยังรายละเอียดค่อย ๆ โดยเน้นที่ความคิดรวบยอด
2. ยึดหลักสูตรเป็นหลักอย่างเคร่งครัด	2. ยึดแนวทางที่จะให้นักเรียนแสวงหาคำตอบจากคำถาม
3. กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นหนักที่ตำราและแบบฝึกหัด	3. กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นหนักที่แหล่งข้อมูล และสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียน
4. นักเรียนเปรียบเสมือนหนึ่งกระดานชนวนที่ว่างเปล่า ซึ่งครูมีหน้าที่ป้อนความรู้	4. นักเรียนเปรียบเสมือนหนึ่งนักคิดซึ่งเป็นผู้คิดค้นทฤษฎีด้วยตัวนักเรียนเอง
5. ครูทำหน้าที่เป็นผู้สอนให้ความรู้แก่นักเรียน	5. ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริมและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับนักเรียน
6. ครูทำหน้าที่ค้นหาคำตอบที่ถูกต้องเพื่อวัดการเรียนรู้ของนักเรียน	6. ครูทำหน้าที่ค้นหาความคิดเห็นของนักเรียนเพื่อจะได้เข้าใจ ความคิดรวบยอดของนักเรียนเพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียน
7. การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนแยกออกมาจากการสอนโดยสิ้นเชิง โดยใช้การทดสอบ	7. การวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนไม่สามารถแยกออกจากการสอนได้ ครูใช้วิธีการสังเกตการทำงาน of นักเรียนจากจัดนิทรรศการของนักเรียนและการเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุดของนักเรียนด้วยตัวนักเรียนเอง
8. นักเรียนส่วนใหญ่ทำงานเป็นรายบุคคล	8. นักเรียนส่วนใหญ่ทำงานเป็นกลุ่ม

จากแนวคิดและทฤษฎีการเรียนตามแนวกลุ่มปัญญานิยม และกลุ่มมนุษยนิยมที่มุ่งเน้นให้การศึกษาโดยการเรียนด้วยการค้นพบ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และหลักความเชื่อที่มนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะนำตนเอง ทั้งตนเองมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม มีอิสระในการเลือกกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนเองต้องการ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้อาจจิตวิทยา จึงต้องยึดหลักแนวคิดที่จะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูจึงต้องคำนึงถึง "นักเรียน" ก่อนเสมอที่จะจัดบรรยากาศการเรียนรู้ออกแก่นักเรียน การนำเอาแนวคิดและทฤษฎีดัง

กล่าวไปใช้ประกอบในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาในชั้นเรียนนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ต่อไป

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

การจูงใจ (Motivation) เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย และพฤติกรรมนั้นยังคงอยู่ (Motivation Behavior) ส่วนแรงที่มากกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการ หรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เรียกว่า แรงจูงใจ นักจิตวิทยาการศึกษาได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เมอร์เรย์ (Murray, 1964 :10) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบภายในซึ่งกระตุ้นหรือนำทาง หรือเป็นตัวรวมพฤติกรรมต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และเราจะอนุมานเกี่ยวกับแรงจูงใจได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมา

กลูเอ็ค (Glueck, 1982 : 138) ให้ความหมายแรงจูงใจว่า หมายถึงสภาวะภายในของบุคคลซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและระดับของพฤติกรรม ทำให้การทำงานของแต่ละบุคคลมีพลังมากขึ้น และดำเนินเรื่อยไปอย่างต่อเนื่องจนบรรลุความต้องการของตน

สมพงษ์ เกษมสิน (2523 : 242) ให้ความเห็นว่า การจูงใจมีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวคือ เป็นวิธีการที่จะชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์โดยที่ผู้ชักนำต้องเข้าใจว่า พฤติกรรมคนเกิดจากสิ่งเร้าหรือสิ่งจูงใจ และสิ่งเร้าหรือสิ่งจูงใจอาจมีได้ทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ นั่นเอง

ประสาธ อิศรปริดา (2528: 63) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมที่มีแนวทางอันแน่นอน มีทิศทาง และมีความต่อเนื่องเพื่อจะมุ่งไปสู่จุดประสงค์ที่ตนปรารถนา

ปราณี งามสุต (2528 : 74) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจคือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มพลัง เพิ่มความกระฉับกระเฉงให้กับพฤติกรรมที่นอกเหนือไปจากสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นธรรมดา ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกไปมีทิศทาง

จากที่กล่าวมาพอสรุปความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นการกระตุ้นหรือเร้าเพื่อช่วยให้เกิดการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งสำเร็จบรรลุเป้าหมายแน่นอน ซึ่งอาจจะเกิดจากความต้องการของตัวเอง หรือ ผู้กระทำได้รับสิ่งเร้าจากภายนอก

3.2 ลักษณะของแรงจูงใจ

วูลฟอล์ค (Woolfolk , 1995 : 230 - 232) ได้กล่าวถึงลักษณะของแรงจูงใจที่แบ่งตามลักษณะของการแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) หมายถึง สิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอันพึงปรารถนา โดยไม่คาดหวังรางวัลหรือแรงเสริมภายนอก เช่น สนใจเรียน ตั้งใจเรียน และขยันหมั่นฝึกฝน ทบทวนบทเรียน ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีงาม แรงจูงใจภายในได้แก่

1.1) ความสนใจพิเศษ (Special Interest) ถ้าเด็กคนใดมีความอยากรู้เป็นพิเศษต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วิชาใดวิชาหนึ่ง ก็จัดว่าเด็กมีการจูงใจภายในกระตุ้นให้เด็กเอาใจใส่

1.2) ความต้องการ (Needs) เป็นที่ยอมรับกันว่า คนเราทุกคนมีความต้องการ และความต้องการทำให้เกิดแรงขับ (Drives) แรงขับทำให้คนเรากระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดความสบายใจ พอใจ เช่น ความต้องการความสำเร็จ (Needs for successfulness) ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจ ในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ

1.3) เจตคติ (Attitude) ความรู้สึกความนึกคิดที่ดีที่สุดที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จัดเป็นการจูงใจภายในอีกอย่างหนึ่ง ที่จะกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม

2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากปัจจัยภายนอกมากระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ได้แก่

2.1) เป้าหมาย (Goals) คนที่มีเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานใด ๆ นั้นเป้าหมายจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น นักเรียน ปก.ศ.สูง มีเป้าหมายที่จะศึกษาให้ได้ปริญญาตรี นักเรียนผู้นั้นจะตั้งใจเรียนวิชาต่าง ๆ เพื่อทำคะแนนให้ได้ดี เพื่อให้ทางวิทยาลัยคัดเลือกส่งไปเรียนต่อในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนระดับปริญญาทั่วประเทศ

2.2) ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้า (Knowledge of Progress) เด็กที่มีโอกาสได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียน หรือทำกิจกรรมใด ๆ แล้ว ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของตนจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงจูงใจได้ดี ทำให้เด็กมีกำลังใจในการเรียน

2.3) เครื่องล่อ (Incentives) หมายถึง สิ่งที่ครูหรือผู้ปกครองนำใช้กระตุ้นนักเรียน บุตรหลาน ให้เกิดแรงจูงใจในการทำดี คือ การทดสอบ (Test) การชมเชย (Praise) การติเตียน (Blame) การแข่งขัน (Competition) การให้รางวัล (Rewards) การลงโทษ (Punishment)

3.3 ประเภทของแรงจูงใจ

Hilgard (1962 , อ้างใน สมพร พรหมจรรย์ , 2540 : 13) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motive) เป็นแรงจูงใจ ที่เนื่องมาจากความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2) แรงจูงใจทางสังคม (Social Motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายหลังจากแรงจูงใจทางชีววิทยา ซึ่งเกิดโดยการเรียนรู้จากสังคม

Sherif (1956 , อ้างใน ปฐม นิคมานนท์ , 2528 : 29) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motives) ได้แก่แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการทางกาย เช่น ความหิวกระหาย ต้องการพักผ่อน ต้องการหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอันตราย และต้องการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย

2) แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motives) ตั้งแต่แรกเกิดนอกจากคนเราจะมีความต้องการทางกายแล้ว ก็ได้พัฒนาความต้องการทางสังคมที่มีความซับซ้อนขึ้นมาควบคู่กัน ความต้องการทางสังคมนี้อาจเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของครอบครัว ในโรงเรียน ในบรรยากาศของการประกอบอาชีพ และในการใช้ชีวิตในสังคมทั่วไป

จากที่กล่าวมา พอสรุปลักษณะของแรงจูงใจได้ว่า เป็นที่สิ่งที่เกิดจากความต้องการทางกายและเมื่อความต้องการทางกายได้รับการตอบสนองแล้ว จะก่อให้เกิดความต้องการทางด้านสังคมและอื่น ๆ ตามมา เพื่อต้องการที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมได้

3.4 ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจ เป็นแนวความคิดหรือคำอธิบายที่ว่าด้วยการเกิดแรงจูงใจในบุคคล ซึ่งนักจิตวิทยามีความเชื่อในทฤษฎีแรงจูงใจโดยแบ่งเป็น 6 ทฤษฎี (ปราณี รามสูต , 2528 : 125 - 127)

1) ทฤษฎีแรงจูงใจที่เนื่องมาจากความต้องการ แรงขับ และเครื่องล่อ (The Need Drive Incentive Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่า ความต้องการของบุคคลจะเป็นแรงขับให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในเครื่องล่อที่มีอยู่ เช่น เมื่อบุคคลต้องการอาหารจะ

เกิดความหิวก็จะดิ้นรนให้ได้อาหารมาบำบัดความต้องการของตน เมื่อบุคคลอิ่มแล้วความต้องการก็หมดไป เพราะร่างกายกลับคืนสู่สภาวะสมดุลแล้ว

2) ทฤษฎีแรงจูงใจที่เนื่องมาจากสิ่งเร้า (Cue-Stimulus Theory) ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นบุคคลให้กระทำพฤติกรรมหรือกิจกรรมใด ๆ นั่นก็คือทฤษฎีนี้เชื่อว่า สิ่งเร้าเป็นตัวควบคุมพฤติกรรม เจ้าของแนวคิดทฤษฎีนี้ คือ นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ซึ่งนอกจากจะให้ความสำคัญกับสิ่งเร้าแล้วยังเน้นความสำคัญของการใช้ตัวเสริมแรงด้วย ว่าทำให้พฤติกรรมที่มีความคงทนถาวรขึ้น

3) ทฤษฎีแรงจูงใจที่เนื่องมาจากสภาพอารมณ์ (Affective Arousal Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายแรงจูงใจในการเกิดพฤติกรรมว่า บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความพอใจและความสุขใจ และพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจ เกิดความรำคาญใจ และเป็นทุกข์ ดังนั้นตามความเห็นของทฤษฎีนี้ อารมณ์เป็นตัวควบคุมพฤติกรรม นักจิตวิทยาในเรื่องนี้ได้แก่ วอลล์เตอร์ บี แคนนอน (Walter B.Cannon) และ แอลเฟสทิงเกอร์ (L. Festinger)

4) ทฤษฎีแรงจูงใจที่เนื่องมาจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Theory) แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ จะอธิบายแรงจูงใจจากความคิดของมนุษย์ว่ามีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย การรับ การตีความ การเลือก การเก็บและการใช้ข่าวสาร ความรู้สึกต่าง ๆ มีผลต่อแรงจูงใจในปัจจุบันและอนาคต ทฤษฎีนี้จะอธิบายในด้านของกระบวนการของการรับข่าวสาร ตัวอย่างของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีผลต่อการจูงใจในการตอบคำถามของนักเรียน เช่น เมื่อครูถามคำถาม คำตอบมีแตกต่างกัน นักเรียนแต่ละคนก็คิดต่างกัน บางคนตอบได้ บางคนตอบไม่ได้แล้วแต่ความรู้ความสามารถของนักเรียน สิ่งเหล่านี้เกิดจากประสบการณ์ของสภาพแวดล้อมที่นักเรียนได้รับ

5) ทฤษฎีแรงจูงใจจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดของกลุ่มจิตวิเคราะห์ ซึ่งมี ซิกส์มันฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นผู้นำโดยเขามีความเห็นว่าเป็นเพศ (Sex) และความก้าวร้าว (Aggression) เป็นแรงขับให้เกิดพฤติกรรม คือ เพศเป็นแรงผลักดันขั้นพื้นฐานของพฤติกรรมทุกอย่าง ส่วนความก้าวร้าวนั้นมักเกิดภายหลังแรงผลักดันทางเพศโดยแรงผลักดันทางเพศทำให้เกิดพฤติกรรม บางครั้งเกิดพฤติกรรมที่ได้รับผลไม่เป็นที่พึงพอใจ ทำให้เกิดความคับข้องใจ ซึ่งความคับข้องใจทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวตามมา

6.) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow 's Hierarchy of Needs) มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ตามลำดับชั้นออกเป็น 5 ชั้น คือ

6.1ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการเบื้องต้น เพื่อการอยู่รอดและจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต ร่างกายจะต้องได้รับการตอบสนอง หากร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองแล้ว อาจจะต้องเสียชีวิต

ชีวิตในโอกาสต่อมาได้ เช่น ความต้องการในด้านอาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ และเขาได้ชี้ให้เห็นว่า บุคคลใดก็ตามที่ยังอยู่ในภาวะการขาดแคลนอาหาร ความปลอดภัยการเข้าสังคมและความมีชื่อเสียงแล้ว บุคคลผู้นั้นจะมีความต้องการในเรื่องของอาหารมากกว่าสิ่งใด ๆ

6.2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการประเภทนี้ มนุษย์เริ่มมีมาตั้งแต่เป็นทารก เช่น เด็กพยายามจะหลบหนีจากสถานที่ที่จะเกิดอันตราย หรือหนีคนแปลกหน้า และโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมที่หนีห่างจากสงคราม การเจ็บไข้ การประทุษร้าย แต่อย่างไรก็ตามความต้องการที่อยู่ระดับสูงขึ้นไปจะมีความสำคัญก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านความปลอดภัยจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับร่างกาย เช่น ความต้องการความอบอุ่น มั่นคง การคุ้มครอง ความต้องการหนีห่างจากอันตราย

6.3 ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ทราบว่าทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกเหงา ไม่มีเพื่อน มีชีวิตไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องการความต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าตนเป็นที่รักและยอมรับของหมู่จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

6.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับสูงอยากเด่นในสังคมเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลายในเรื่องราวต่าง ๆ เช่นยอมรับในเรื่องความรู้ความสามารถ

6.5 ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ (Self – Actualization Needs) ความต้องการนี้เป็นความต้องการระดับสูงสุด เป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จตามแนวความคิดของตนเอง และการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะบรรลุถึงในแนวทางที่ดีที่สุดตามแนวความคิดของตนนั้นย่อมจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของบุคคลนั้นด้วย เช่น นายกรัฐมนตรี บุคคลธรรมดา ส่วนมากนี้ก็อยากจะเป็น นึกอยากจะได้ แต่ไม่สามารถเป็นได้ บุคคลที่บรรลุถึงความต้องการในขั้นนี้ ก็จะได้รับยกย่องเป็นบุคคลพิเศษไปซึ่งไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับเรื่องปากท้อง ความปลอดภัย ความรัก เรื่องศักดิ์ศรีอีกต่อไป หากแต่จะพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามออกไปมากที่สุด บุคคลนั้นจะศึกษาเพราะอยากรู้ จะสร้างสรรค์เพราะใจรัก จะทำงานเพราะอยากทำ เรียกบุคคลพวกนี้ว่าเป็นผู้ที่มีความสมหวังในชีวิต คือบุคคลนั้นได้ใช้ความสามารถของตนเองในสิ่งที่ตนเองสามารถเป็นได้

แผนภาพที่ 3 ลำดับความต้องการตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow , 1970)

3.5 การสร้างแรงจูงใจในการเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่ว ๆ ไปมักจะต้องอาศัยบางสิ่งบางอย่างเป็นตัวสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งที่เป็นแรงจูงใจภายในหรือแรงจูงใจภายนอก กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530 : 123) ได้สรุปวิธีสร้างแรงจูงใจไว้ดังนี้

1) การเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ ความสนใจถือว่่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดของการเรียน ครูจึงต้องหาสิ่งต่าง ๆ มาเพื่อเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนอาจจะกระทำโดย

1.1) เร้าให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นโดยการจัดสภาพการณ์ในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนเรียนโดยวิธีสืบสวนตามแนวของบรูเนอร์ จัดนิทรรศการ จัดเกมต่าง ๆ หรือการตอบปัญหาต่าง ๆ

1.2) ความกังวลใจทำให้เกิดการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพทางอารมณ์ที่หึงดูดหึงกังวลใจที่สะสมมากขึ้นในระดับที่เหมาะสมจะเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมของการเสาะแสวงหาคำตอบที่ต้องการ

2) การให้รางวัลและการทำโทษ ในแง่ของจิตวิทยาเชื่อว่าการให้รางวัลจะมีผลต่อการเรียนรู้มากกว่าการทำโทษ เพราะการให้รางวัลเป็นการช่วยทำให้เกิดการอยากเรียน

3) การชมเชยและการตำหนิ ซึ่งในทางจิตวิทยาถือว่่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้รางวัลและการทำโทษ แต่เป็นเรื่องใหญ่มากจึงได้ถือว่่าเป็นวิธีการจูงใจวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผลดีมากที่สุด เพราะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจ มีความพยายามมากขึ้น

- 4) การแข่งขัน และการร่วมมือ เป็นวิธีการจูงใจที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพยายามปรับปรุงตนเองให้มากขึ้น
- 5) การฝึกอบรมเล็งดู การเล็งดูของครอบครัวจะมีผลโดยตรงต่อระดับแรงจูงใจของเด็ก เช่น ความรัก ความอบอุ่น ปฏิสัมพันธ์อันดีงามระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- 6) การให้นักเรียนรู้ความก้าวหน้าของตนความก้าวหน้าจากเดิมช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองประสบผลสำเร็จเกิดความภูมิใจ และเป็นแรงผลักดันให้อยากก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ
- 7) การตั้งระดับความมุ่งหวัง คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งระดับความมุ่งหวังให้สอดคล้องกับความสามารถของตน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละคน
- 8) พยายามให้ทราบถึงความมุ่งหมายหรือความตั้งใจที่จะเรียนกล่าวคือ ถ้าผู้เรียนทราบความมุ่งหมายของการเรียนแล้วย่อมดีกว่าเรียนโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย ความมุ่งหมายจะกลายเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน การทำงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ
- 9) การสอนถือว่าเป็นวิธีกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนได้วิธีหนึ่งโดยเฉพาะการให้คะแนน ผู้เรียนทุกคนย่อมมีความอยากที่จะได้คะแนนมาก
- 10) ความอยากรู้ อยากรูเห็น และความต้องการที่จะเข้าใจ และรับรู้ในเรื่องต่าง ๆ
- 11) การยอมรับนับถือจากผู้อื่น มนุษย์ทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ย่อมมีความต้องการแสดงออกให้สังคมยอมรับถึงความสามารถของตน
- 12) ความสำเร็จในการทำงาน ความสำเร็จจะก่อให้เกิดความปลื้ม

3.6 รูปแบบและวิธีวัดแรงจูงใจ

การสร้างแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญมาก ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพราะนักเรียนจะตั้งใจเรียนหรือไม่ ก็จะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจในเกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยทั่วไปสามารถสร้างได้หลายวิธี แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบ เอ อาร์ ซี เอส (ARCS Modle) พัฒนาโดย Keller 1983 , 1984 (cited in Mc Cown , 1992 : 298 - 302) ซึ่งประกอบด้วย

- 1) Attention ความตั้งใจ เป็นตัวชี้ชัดหรือเป็นเงื่อนไขของนักเรียน นักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนจะให้ความสนใจหรือไม่ให้ความสนใจจะขึ้นอยู่กับแรงกระตุ้นของครู ซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษาถึงความแตกต่างของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจที่นักเรียนกำลังกระทำอยู่ โดยการสังเกต อาจจะใช้วิธีการทบทวนมือ หรือการพูดของครูต้องเสียงดัง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในตัวผู้สอน ซึ่งในความสนใจนี้จะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรม ผลที่ตามมาจะทำให้ นักเรียนมีตั้งใจในการเรียนมากกว่าที่ให้ความสนใจกับสิ่งอื่น ๆ

2) Relevance การเห็นคุณค่า เป็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่หรือกำลังทำอยู่ ผู้เรียนจะต้องมองเห็นถึงความพอใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียนด้วย ในการเรียนทุกครั้งครูต้องพิจารณาถึงบทเรียนให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าในสิ่งที่นักเรียนจะเรียน ซึ่งเมื่อนักเรียนเห็นว่าสิ่งที่ครูสอนมีความสำคัญจะสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนได้ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในสิ่งหรือเนื้อหาสาระที่ครูจะสอน ทำให้นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ได้

3) Confidence ความเชื่อมั่น เป็นความเชื่อมั่นในการเรียนของนักเรียน โดยที่นักเรียนมีความเชื่อว่าสามารถที่จะเรียนในสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นได้ ผู้สอนจะต้องสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยมีความเชื่อว่าสิ่งที่เรียนนั้นสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ ความเชื่อมั่นในการเรียนจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง การที่ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น แสดงให้เห็นถึงความสามารถของตนเองจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้มากกว่าที่ไม่มีความเชื่อมั่น และเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียน นักเรียนก็สามารถที่จะสรุปตัวเองได้ว่าเขามีประสิทธิภาพจากการเรียน ซึ่งความสำเร็จจะเป็นตัวสร้างความเชื่อมั่น และเพิ่มประสิทธิภาพยกระดับความสามารถของตัวเองได้ ครูจะสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดโอกาสในการเรียนรู้ให้นักเรียนที่กำลังจะประสบความสำเร็จ โดยให้นักเรียนทำการคาดหวังด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อประสบความสำเร็จก็จะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการเรียนมากขึ้น

4) Satisfaction ความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อความคาดหวังกับสิ่งที่ได้สิ่งหนึ่งหรือสิ่งที่เรียนมีความเหมาะสม เป็นที่พอใจกับผู้เรียน เช่น นักเรียนที่ประสบความสำเร็จก็จะคาดหวังว่าจะได้รับการยกย่อง ชมเชยจากพ่อแม่ ทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งอย่างไรก็ตามความพึงพอใจของการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่มุ่งหวังนำไปสู่การเพิ่มกำลังใจให้กับตนเอง ครูสามารถที่คาดหวังเกี่ยวกับการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีแรงจูงใจภายใน สิ่งที่สำคัญที่นักเรียนใช้ คือ การค้นหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้อย่างมีความหมาย หรือสร้างทัศนคติให้เกิดขึ้นกับตนเอง ส่วนนักเรียนที่มีแรงจูงใจภายนอก จะมีความพึงพอใจในสิ่งที่คาดหวังเป็นรางวัล เมื่อเขาประสบความสำเร็จตั้งที่ไว้

สรุป การใช้รูปแบบการจูงใจ เอ อาร์ ซี เอส ไปใช้เพื่อการศึกษาเป็นแนวทางเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน โดยครูจะต้องพยายามสร้างความตั้งใจให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนักในสิ่งที่เรียน และเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนมากขึ้น ทำให้นักเรียนรู้จักตนเองว่ากำลังทำอะไร และจะใช้ประโยชน์ที่ได้จากสิ่งที่กำลังเรียนนั้นในอนาคตได้อย่างไร ผลของการเห็นคุณค่าจะสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียน ก่อให้เกิดความพร้อมที่จะคิดหรือทำกิจกรรมต่อไปเป็นแรงจูงใจที่มุ่งสู่ความสำเร็จในเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งสิ่งที่มุ่งหวังนั้นจะสร้างความพึงพอใจต่อตนเองและผลงานที่ได้กระทำ

การวัดแรงจูงใจ

การวัดแรงจูงใจมีหลายวิธี แต่จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ประมวลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การวัดแรงจูงใจสามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือวัด ซึ่งวัดได้ 4 วิธี ดังนี้คือ

1. แบบทดสอบ TAT (Thematic Apperception Test)

แบบทดสอบ TAT ผู้สร้างคือ Henry A. Murray และต่อมา McClelland ได้นำมาพัฒนาการให้คะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งได้คิดวิธีการให้คะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบมาตรฐาน เพื่อให้ตรวจให้คะแนนจากการวิเคราะห์เนื้อหา จากภาพที่ใช้ทดสอบ

การวัดแรงจูงใจโดยใช้แบบทดสอบ TAT นั้นมีวิธีการ คือ ให้ผู้ถูกทดสอบดูรูปภาพซึ่งประกอบด้วยรูปภาพของคนที่อยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วให้ผู้ถูกทดสอบตอบคำถามต่อไปนี้

- ภาพที่ท่านเห็นแสดงอะไรบ้าง ใครคือบุคคลที่ท่านเห็นในภาพ
- ทำไมบุคคลจึงอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นก่อนหน้า
- บุคคลที่ท่านเห็นในรูปกำลังคิดอะไร หรือต้องการอะไร
- ต่อไปจะเกิดอะไรขึ้น

หรือให้ผู้รับการทดสอบดูภาพแล้ว แต่งเรื่องราวเกี่ยวกับภาพที่กำหนดให้ ภาพละ 1 เรื่อง จากนั้นจึงนำเนื้อเรื่องหรือคำตอบที่ได้จากผู้รับการทดสอบไปวิเคราะห์เนื้อหา และคิดคะแนนว่าผู้ทดสอบคนใดมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงหรือต่ำ

2. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Hermans

แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Hermans มีจำนวน 29 ข้อ เป็นแบบวัดให้เลือกตอบ (Multiple Choice Items) มีการคิดคะแนนคือ ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน ลักษณะข้อคำถามของ Hermans สร้างขึ้นโดยอาศัยลักษณะ 10 ประการ ของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ได้แก่

1. มีระดับความมุ่งหวังสูง
2. มีความหวังในการทำงานว่าจะสำเร็จสูง
3. มีความพยายามต่อสู้เพื่อไปสู่สภาวะที่สูงขึ้น
4. มีความอดทนในการทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน ๆ
5. ในขณะที่ทำงานแม้จะถูกขัดจังหวะก็พยายามทำงานต่อไปจนสำเร็จ
6. มีความรู้สึกที่เวลาเป็นสิ่งที่ผ่านไปอย่างรวดเร็ว
7. เป็นคนมุ่งอนาคตสูง

8. จะเลือกเพื่อนที่มีความสามารถ
9. ต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นจึงพยายามทำงานให้ได้ดี
10. พยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ดี

แบบทดสอบของ Hermans นี้ง่ายแก่การตรวจให้คะแนนและแปลผล เพราะเป็นแบบปรนัย มีเกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอน

3. แบบทดสอบวัดแรงจูงใจแบบสังเกต

เราไม่สามารถวัดแรงจูงใจได้โดยตรง เพราะเราไม่สามารถมองเห็นแรงจูงใจ นักจิตวิทยาจึงต้องใช้วิธีการสังเกต และอนุมานจากพฤติกรรม และได้คิดค้นวิธีการต่าง ๆ ที่วัดปริมาณของการแรงจูงใจ ที่สำคัญมี 3 วิธี คือ

3.1) วัดจากอัตราการเคลื่อนไหวทั่วไป (General Activity Level) คือ การให้พลังแก่พฤติกรรม ดังนั้น ถ้ามนุษย์ได้รับการจูงใจมาก ก็จะอยู่ในสภาวะการตื่นตัว และการกระตือรือร้นในการแสดงพฤติกรรมมากด้วย

3.2) วัดจากอัตราการกระทำกิจกรรม (Performance Rate) โดยดูว่า คนใช้ความพยายามในการกระทำ เพื่อให้บรรลุจุดหมายมากน้อยเพียงใด ถ้าได้รับการจูงใจมากก็จะใช้ความพยายามมากด้วย

3.3) วัดจากการเอาชนะอุปสรรค (Overcoming an Obstacle) การที่ คนพยายามจะให้บรรลุเป้าหมายนั้น ในบางครั้งจะต้องประสบอุปสรรคต่าง ๆ ถ้าได้รับการจูงใจ มากก็ยอมใช้ความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคมากด้วย จากการทดลองพบว่า หนูตัวเมียที่ถูก พรากจากลูกอ่อนของมัน จะยอมทนความเจ็บปวดในการผ่าแฉงไฟฟ้าไปหาลูก หรือหิวมาก ๆ จะ ยอมผ่าแฉงไฟฟ้าไปหาอาหาร เป็นต้น (อารี พันธุ์มณี , 2534 : 183)

4. แบบทดสอบแรงจูงใจแบบประเมินค่า

ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามชนิด 5 ตัวเลือก ในแบบสอบถามจะเป็น เรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกความคิดเห็น รวมถึงลักษณะนิสัยที่ผู้ตอบมักประพฤติปฏิบัติ โดยในแต่ละ ข้อตัวเลือกทั้ง 5 จะมีข้อความเรียงลำดับจากจริงที่สุด ไปจนถึงไม่จริงเลย โดยผู้ตอบจะต้องอ่าน ข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของตนเพียงใด

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแยกการให้คะแนนออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ประเภทของข้อความที่มีความหมายทางบวกกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้ากาช่อง จริงที่สุด	ได้ 5 คะแนน
ถ้ากาช่อง จริงมาก	ได้ 4 คะแนน
ถ้ากาช่อง จริงครึ่งเดียว	ได้ 3 คะแนน
ถ้ากาช่อง จริงน้อย	ได้ 2 คะแนน
ถ้ากาช่อง ไม่จริงเลย	ได้ 1 คะแนน

กรณีที่ 2 ประเภทของข้อความที่มีความหมายทางลบกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้ากาช่อง จริงที่สุด	ได้ 1 คะแนน
ถ้ากาช่อง จริงมาก	ได้ 2 คะแนน
ถ้ากาช่อง จริงครึ่งเดียว	ได้ 3 คะแนน
ถ้ากาช่อง จริงน้อย	ได้ 4 คะแนน
ถ้ากาช่อง ไม่จริงเลย	ได้ 5 คะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนมากถือว่ามีแรงจูงใจสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การที่จะวัดแรงจูงใจนั้นมีเครื่องมือที่ใช้วัดอยู่ 4 แบบ คือ แบบทดสอบ TAT แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามแบบประเมินค่า การที่จะนำเครื่องมือวัดทั้ง 4 แบบไปใช้นั้น จะต้องพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของแต่ละแบบว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ แบบทดสอบ TAT และแบบสังเกตพฤติกรรมเป็นแบบวัดที่วัดออกมาค่อนข้างยากผู้ที่นำไปใช้ต้องศึกษาให้เข้าใจ ส่วนแบบทดสอบชนิดเลือกตอบนั้นง่ายต่อการให้คะแนนและแปลผล เพราะเป็นแบบปรนัยแต่จะมีข้อเสียคือ เด็กจะเลือกตอบข้อที่ถูกที่สุด ทำให้ผลที่ได้จากการวัดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ซึ่งแบบทดสอบแบบประเมินค่าจะสามารถแก้ปัญหาในจุดนี้ได้ เพราะจะไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด แต่มีข้อเสีย คือถ้าผู้ตอบไม่ตอบตรงกับความเป็นจริงเนื่องจากทราบดีว่าแบบทดสอบนี้จะวัดอะไร จึงตอบในทิศทางที่เป็นบวกทำให้คะแนนคลาดเคลื่อนได้ แต่ในปัจจุบันการวัดแรงจูงใจในงานวิจัยจะใช้แบบประเมินค่าเพราะใช้ได้ง่าย และสามารถสร้างแบบวัดขึ้นมาใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษาได้

จากเอกสารที่กล่าวถึงทั้งหมดเกี่ยวกับแรงจูงใจ แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจเป็นกระบวนการที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและพฤติกรรมนั้นยังคงอยู่ซึ่งแรงจูงใจจะเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอก เป็นได้ทั้งแรงจูงใจทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การกระทำ

กิจกรรมใด ๆ ของบุคคลจะสำเร็จได้ถ้าบุคคลนั้นมีแรงจูงใจที่เพียงพอ ในกระบวนการเรียนการสอน แรงจูงใจเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะนักเรียนมีความแตกต่างกันในวุฒิภาวะ ความคงทนแห่งการรับรู้ ไม่เท่าเทียมกัน ความรู้ความเข้าใจย่อมแตกต่างกัน ถ้าครูสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้แล้วย่อมแสดงได้ว่าเป้าหมายของการจัดกระบวนการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จได้ระดับหนึ่ง ดังนั้น การกระทำใด ๆ ที่ต้องการความสำเร็จที่วางไว้ แรงจูงใจจะมีส่วนช่วยเป็นสื่อให้นำแนวคิดนั้นไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา กับ แรงจูงใจในการเรียน

โรเจอร์ส (Rogers ,1969 : 157-164) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในชั้นเรียนว่าต้องสัมพันธ์กับการเรียนเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนระหว่างครูกับนักเรียน ความคิดกับความรู้สึกทำที่ที่มีต่อกัน ตลอดจนเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ต้องได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการเน้นด้านวิชาการและสติปัญญา เพราะบรรยากาศที่ไม่ดีเตรียมจะเป็นการเสริมสร้างความอบอุ่นใจ ความเชื่อมั่นระหว่างครูกับนักเรียน และเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิมล เด่นสุนทร (2525 : 90 -110) ที่พบว่า นิสัย ความขยันหมั่นเพียร และ ทักษะคติต่อการเรียน นอกจากนี้จะมีความสัมพันธ์กันแล้ว ยังสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ได้ เนื่องจากบรรยากาศการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน กล่าวคือถ้าโรงเรียนมีบรรยากาศการสอนที่ดี ได้แก่ วิธีการสอนของครูช่วยสร้างความเข้าใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยเมื่อมีปัญหา สามารถสอนได้อย่างมีขั้นตอน มีอุปกรณ์การสอนที่จูงใจ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งบรรยากาศภายในต้องเต็มไปด้วยความช่วยเหลือ ห่วงใยระหว่างเพื่อนด้วยแล้ว เด็กจะเกิดความขยันหมั่นเพียรในการเรียน กระตือรือร้นต้องการที่จะเรียน ต้องการที่จะทำความเข้าใจและต้องการที่จะแสวงหาความรู้ตามธรรมชาติเพื่อพัฒนาสติปัญญาของตนเองให้สูงสุด การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมจึงสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้โดยตรง

ประดินันท์ อุปรมัย (2527 : 33) ได้กล่าวถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีการจัดได้อย่างเหมาะสม จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ อาทิเช่น ทำให้การเรียนสนุก ครูและนักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์กันทำให้เกิดความรู้ ความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่น ก่อให้เกิดบรรยากาศในชั้นเรียนมีความน่าสนใจ สนุกสนาน ความอยากรู้อยาก

เห็น และก่อให้เกิดความกระตือรือร้น ซึ่งสอดคล้องกับ ลอว์เรนซ์ (Lawrence , 1976 : 315) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องจากว่า การที่ครูสามารถจัดบรรยากาศที่เหมาะสมจะช่วยให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ ไม่มีอาการที่จะเบื่อหน่าย มีความสุขทางอารมณ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้นักเรียนสนใจต่อการเรียน

โบลคอฟสกี (Bolocofsky ,1980 : 213 -217) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในห้องเรียนที่มีการแข่งขันกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับสิบ พบว่า บรรยากาศในห้องเรียนมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กล่าวคือ บรรยากาศในห้องเรียนที่มีการแข่งขันทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่เสมอ เป็นการเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการเรียน เป็นผลดีมากกว่าสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ไม่มีการแข่งขัน จากผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในห้องเรียนมีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ย่อมทำให้นักเรียนเกิดสมาธิ ตั้งใจเรียน สนุกสนานกับการเรียน อยากเรียนและอยากเก่งในวิชานั้น ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังที่ ลอว์เรนซ์ (Lawrence, 1976 : 315) ได้กล่าวสรุปว่า สภาพแวดล้อมทางด้านสังคมจิตวิทยา (Social – Psychology Climate) หรือที่เรียกว่า บรรยากาศในห้องเรียนนั้นประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในห้องเรียน ล้วนมีผลต่อสภาพจิตใจหรืออารมณ์ของผู้เรียน สภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีย่อมส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนสูงขึ้น

เวเบอร์ (Weber , 1990 : 3153 - A) ได้ศึกษาลักษณะของครูและการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนระดับสองถึงระดับห้า และระดับแปด รวม 275 คน ซึ่งเป็นนักเรียนเก่ง 139 คน และนักเรียนไม่เก่ง 136 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือแบบสำรวจบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ความพอใจ ความสามัคคี การแข่งขัน ความยุ่งยาก และความขัดแย้ง ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของนักเรียนเก่งเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนด้านความสามัคคี และการแข่งขันสูงกว่าเกณฑ์ภาคปกติที่เคยวัดได้ด้วยเครื่องมือฉบับนี้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ประพนอม ทวีกาญจน์ (2526 : 58 - 61) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพของการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่า ผลการเรียนเดิม บรรยากาศในชั้นเรียน และคุณภาพของการสอน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 0.428, 0.272 และ 0.220 ตามลำดับ โดยมีความสัมพันธ์พหุคูณกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยากับแรงจูงใจในการเรียนรู้ สรุปได้ว่า บรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยามีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะว่าการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูจะต้องสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนไม่ว่า จะเป็นบรรยากาศทางกายภาพหรือบรรยากาศทางจิตวิทยา ถ้าครูสามารถจัดได้อย่างเหมาะสม และผสมกลมกลืนกันได้แล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก เช่นนักเรียนเรียนได้อย่างสนุกสนาน บทเรียนน่าสนใจ นักเรียนกระทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ และผลที่เกิดขึ้นเป็นลำดับสุดท้ายก็คือทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5. แนวคิด วิธีการสอนดนตรีสากล

5.1 แนวคิดของดนตรีสากล

ดนตรีเป็นภาษาหนึ่ง เหมือนเช่นภาษาพูดอื่น ๆ แต่เป็นภาษาที่ใช้เสียงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความหมายเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเข้าใจกันได้ทุกชาติทุกภาษาในโลก โดยสื่อสาร และรับรู้กันในลักษณะของการฟัง ซึ่งเรียกว่า โสตศิลป์ (aural art) และศิลปะการแสดง (performing art) (Bergthon and other, 1979 : 1) ในการศึกษาเกี่ยวกับดนตรี ผู้ศึกษามีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านดนตรี ดังที่ ฌอร์ฌ สุธอจิตต์ (2537 : 1-10) ได้สรุปแนวคิดของดนตรีสากลประกอบด้วยสองส่วน คือส่วนที่เป็นเนื้อหา และส่วนที่เป็นทักษะของดนตรี ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

5.1.1 เนื้อหาทางดนตรี (Music Content) เป็นพื้นฐานแนวคิดที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นพื้นฐานในการศึกษาดนตรีสากล ซึ่งประกอบด้วย จังหวะ (Rhythm) ทำนอง (Melody) เสียงประสาน (Harmony) รูปแบบ (Form) อารมณ์ของเพลง (Expression) และแบบของเพลง (Style)

5.1.2 ทักษะทางดนตรี (Music Skills) เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาดนตรีสากล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรี ต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าประกอบ อาทิ เช่น การฟัง (Listening) การร้องเพลง (Singing) การเล่นเครื่องดนตรี (Playing) การเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Moving) ความคิดสร้างสรรค์ (Creating) และการอ่านตัวโน้ต (Reading) เป็นต้น

แนวคิดทางดนตรีสากล เป็นรูปแบบของการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน ก่อนที่ผู้ศึกษาวิชาดนตรีสากลจะได้ศึกษาในลักษณะของแนวความรู้สึกในลำดับต่อไป การมีความรู้ความเข้าใจ แนวคิดพื้นฐานทางดนตรีสากลจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจหลักการของดนตรี เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในดนตรีสากลได้อย่างลึกซึ้งต่อไป

จากแนวคิดทางดนตรีสากลดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นการถ่ายทอดภาษาพูดไปสู่สัญลักษณ์ทางดนตรี เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความหมายให้กับบุคคลทุกชาติทุกภาษาได้เข้าใจตรงกัน ดังนั้นการที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในแนวคิดเรื่องดนตรีเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมเป็นพื้นฐานของความเข้าใจที่จะใช้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างกว้างขวางในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 วิธีการสอนดนตรีสากล

การเรียนการสอนดนตรีไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม ผู้สอนต้องมีหลักการหรือเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้อง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในสาระดนตรีได้ ซึ่งการสอนดนตรีในระดับชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านความคิด พัฒนาความสามารถทักษะด้านดนตรี สัมพันธ์กับดนตรีที่มีคุณค่า เพื่อพัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์ , 2537 : 157) การสอนดนตรีโดยทั่วไปผู้เรียนต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี กิจกรรมดนตรีต้องเหมาะสมกับวัย และการเรียนการสอนมีความหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนของระบบ เพสตาโลซซี (Abeles and other , 1984 : 11) ดังนี้

- 1) สอนให้รู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์
- 2) สังเกตและฟังเรื่องตลอดจนลองเลียนเสียงจนเข้าใจ
- 3) สอนจังหวะ ลีลา ทำนอง ตามลำดับเรื่อยไปตามแนวคิดทางดนตรี
- 4) ฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอนจนมีทักษะ
- 5) ใช้วิธีการอุปมา โดยฝึกปฏิบัติจนชำนาญแล้วจึงสรุป
- 6) ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ในสิ่งที่ตนปฏิบัติ
- 7) สอนตัวโน้ตให้สัมพันธ์กับเพลง

วิธีการสอนดนตรีมีรูปแบบของการสอนหลายลักษณะทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งมีรูปแบบและกระบวนการสอน พอสรุปได้ดังนี้

แนวการสอนดนตรีของดัลโครซ (Dalcroze)

เอมิล ชาคส์ ดัลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze , 1865 -1950) เป็นผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรี โดยใช้วิธีการเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดี (good rhythmic movement) ของร่าง

กายเป็นองค์ประกอบการสอนดนตรี โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ให้ความสนใจ พัฒนาความรู้สึกของผู้เรียนโดยการตอบสนองต่อดนตรี และให้มีการแสดงออกซึ่งความรู้สึกในลักษณะของการเคลื่อนไหว ซึ่งรูปแบบและแนวการสอนแบบ ดาลโครซนี่ ฌูธส์ สูดจิตต์ (2541 : 137-138) ได้สรุปรูปแบบของการเคลื่อนไหว ออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ประการ

1. ยูริธึมมิกส์ (Eurhythmics) หรือการเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดี คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะของดนตรีโดยคำนึงความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นสำคัญซึ่งผู้เรียนจะแสดงความรู้สึก หรืออารมณ์ออกมาในรูปของการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ผลของการเคลื่อนไหวจะนำไปสู่การพัฒนาการรับรู้และตอบสนองต่อส่วนรายละเอียดต่างๆ ที่มีอยู่ในบทเพลง
2. โซลเฟจ (Solfege) โดยใช้ระบบตัวโน้ตแบบ ซอล-ฟา แบบอยู่กับที่ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในเรื่องของระดับเสียงที่แน่นอน การอ่านเริ่มโดยใช้บรรทัดเพียงเส้นเดียว โดยมี 3 ลักษณะ เพื่อจะนำไปสู่บรรทัด 5 เส้น และกุญแจเสียง 3 ลักษณะ คือ กุญแจซอล กุญแจฟา และกุญแจเทนเนอร์ ต่อไป
3. อิมโพรไวเซชัน (Improvisation) เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่สอนให้ผู้เรียนพัฒนาแนวคิดและทักษะทางด้านอิมโพรไวเซชัน ได้แก่ การสร้างสรรค์ทางดนตรี วิธีการของดาลโครซที่ใช้เสมอในการสอนเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ทางดนตรีคือการให้สัญญาณ หรือคำสั่งเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ด้วยวิธีการนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการฟังด้วย

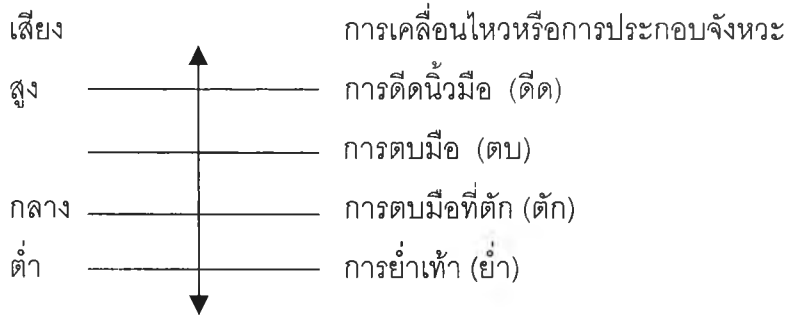
สรุปการสอนดนตรีแบบดาลโครซ จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงออกและมีประสบการณ์ดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเป็นสื่อ

แนวการสอนดนตรีของออร์ฟ (Orff)

คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff , 1895-1982) เป็นผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรี โดยใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะเป็นพื้นฐานในการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถด้วยความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ฌูธส์ สูดจิตต์ (2541 : 139) ได้สรุปรูปแบบและแนวการสอนของออร์ฟ ไว้ดังนี้

ออร์ฟ เริ่มต้นการเรียนการสอนดนตรีจากเพลงและแนวทางดนตรีที่ง่ายที่สุดซึ่งได้แก่ จังหวะ โดยเริ่มต้นจากจังหวะของการพูดนำไปสู่ความเข้าใจในแนวคิดเรื่องระดับเสียง ประโยคของดนตรี ลักษณะของเสียง และค่าของตัวโน้ตต่าง ๆ องค์ประกอบง่าย ๆ ที่ประสมเข้าไป ได้แก่ การตบมือ การตบที่ตัก การย่ำเท้า การตีดรัมมือ การใช้เครื่องประกอบจังหวะของออร์ฟเป็นวิธีทางนำไปสู่การรับรู้เรื่องจังหวะ จากจุดนี้ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านการแสดงออกทางดนตรี

จากแนวคิดพื้นฐานของออร์ฟ คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจ และทดลองสิ่งต่าง ๆ โดยการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งสามารถทำจังหวะและใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสูงต่ำของเสียงดนตรีได้อีกด้วย มีหลักดังนี้

การผสมผสานระหว่างการเคลื่อนไหว ทำให้การเข้าจังหวะไม่น่าเบื่อ และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนจดจำและอ่านไปด้วย เช่น

นอกจากนี้ การใช้เครื่องดนตรีของออร์ฟเป็นสิ่งที่แพร่หลายมากในการเรียนการสอนดนตรี เนื่องจากลักษณะของการใช้และการเล่นที่สามารถทำให้ง่ายเหมาะสมกับทุกคน เช่น กลอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนตีได้ ระยะเวลาซึ่งมีทั้งทำด้วยไม้และโลหะ สามารถจะถอดเป็นขึ้น ๆ ได้และใส่เฉพาะขึ้นที่ต้องการให้ผู้เรียนตี จึงทำให้ผู้เรียนสนุกสนานอยากตี

สรุปวิธีการสอนของออร์ฟ จะมุ่งเน้นกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์และอิมโพรไวเซชัน โดยใช้การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ

แนวการสอนดนตรีของโคดาย (Kodaly)

โซลตาน โคดาย (Zoltan Kodaly , 1882-1967) ได้เสนอรูปแบบและกระบวนการสอนดนตรี แบบโคดาย ซึ่งเน้นการร้องและการอ่านโน้ต เป็นหลัก พร้อมกับเพิ่มวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้มาช่วยในการสอนดนตรีเพื่อให้ผู้เรียนอ่านและฝึกทักษะทางดนตรี ฌรุฌ สุธงจิตต์ (2541: 140-141) ได้สรุปรูปแบบและกระบวนการสอนของโคดาย ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. โทนิคซอล-ฟา ได้แก่การใช้ระบบการเรียกชื่อตัวโน้ต ซึ่งมาจากภาษาละติน โดยการใช้โดเป็นเสียงหลักหรือโทนิคในบันไดเสียงเมเจอร์ และลา เป็นเสียงหลัก หรือโทนิคบันไดเสียงไมเนอร์ ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระยะขั้นคู่เสียงต่าง ๆ ไป เมื่อใช้ระบบ ซอล-ฟา โดยทราบความสัมพันธ์ของระดับเสียงต่าง ๆ ที่แปรเปลี่ยนไปตามทฤษฎีเสียงต่าง ๆ

2. สัญญาณมือ ควบคู่ไปกับการอ่านโน้ต ในระยะแรกหรือแม้กระทั่งในระยะต่อ ๆ มา การใช้สัญญาณมือแทนระดับเสียงต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้เรื่องระดับเสียงเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. สัญลักษณ์ของจังหวะ นอกจากจะใช้สัญญาณมือแล้ว โคดายยังมีการใช้ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนจังหวะเพื่อทำให้การเรียนรู้เรื่องจังหวะเป็นรูปธรรม โดยในระยะแรกการใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะเป็นลักษณะของรูปภาพ ต่อมาเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์คล้ายตัวโน้ต และในที่สุดใช้ตัวโน้ตแทนจังหวะ

4. การร้อง โคดายเน้นการร้องเป็นหลัก การเล่นเครื่องดนตรีเป็นกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนในระยะต่อมา การร้องรวมไปถึงทักษะการอ่านโน้ตด้วย ในกระบวนการร้องนี้ โคดายเน้นการฝึกให้ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับเรื่องระดับเสียง และจังหวะของทำนองโดยสม่ำเสมอ วิธีการหนึ่งคือการฝึกให้ผู้เรียนได้ยินเสียงทำนองความคิด คือการให้ผู้เรียนร้องเพลงและให้หยุดร้องแต่ให้ร้องในใจเป็นระยะ ๆ

สรุปการสอนแบบโคดาย จะมุ่งเน้นความรู้ทางดนตรีโดยทั่ว ๆ ไป โดยใช้กิจกรรมการร้องเพลงเป็นหลัก

แนวการสอนดนตรีของซูซูกิ (Suzuki)

ชินชิ ซูซูกิ (Shini' Chi Suzuki , 1898 - 1998) เป็นนักการศึกษาทางดนตรีชาวญี่ปุ่น เขาได้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีแก่เด็ก ๆ และเรียกชื่อวิธีการสอนของเขาว่า "การศึกษาแบบสร้างสติปัญญา" วิธีการสอนซูซูกินี้อาจจัดได้ว่า เป็นการเรียนที่พัฒนามาจากการเริ่มต้นของการเลียนแบบ ซูซูกิจะจัดลำดับขั้นตอนการสอน โดยการให้เด็กได้เริ่มเรียนดนตรีจากเครื่องมือ ชั้นใดชั้นหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น เริ่มเรียนไวโอลิน หรือเชลโล่ อย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการเรียนนั้นเด็กจะต้องทำตามและเลียนแบบครูผู้สอน แล้วให้ครูเป็นผู้บอกว่า การปฏิบัตินั้นถูกต้องและใช้ได้หรือไม่ จากนั้นจะเริ่มให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้นโดยการท่องจำทำนองเพลง และเริ่มฝึกหัดปฏิบัติเครื่องมือชั้นอื่นต่อไป ซึ่งซูซูกิถือว่าการเรียนในลักษณะเช่นนี้ คือการสร้างสติปัญญาให้เกิดแก่เด็กโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาประกอบดังต่อไปนี้

ขั้นแรก ซูซูกิเห็นว่า ควรให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของลูกโดยอาจให้พ่อแม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมชั้นเรียนกับลูกทุกครั้ง การปฏิบัติเช่นนี้จะช่วยได้ในเรื่องของการนำบทเรียนไปฝึกฝนที่บ้านโดยมีพ่อแม่เป็นผู้ดูแลได้ จากนั้นควรใช้การเสริมแรงจากสื่อในการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ครูหรือทางโรงเรียนเป็นผู้จัดให้ เช่น เทปเพลง ให้นักเรียนนำกลับไปฟัง และฝึกการร้องตาม เพื่อที่จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้จบบทเรียนเมื่อครูผู้สอนเลิกการสอนเท่านั้น นอกจากนั้นยุทธศาสตร์หรือกลวิธีในการสอนที่เหมาะสมกับวัยเด็กก็เป็นสิ่งสำคัญ

โดยครูผู้สอนสามารถจัดเกมหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับบทเรียนเพื่อเพิ่มความสนใจในบทเรียนให้มากขึ้น และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความอดทนในการสอนของครูและพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ครูและพ่อแม่เข้าใจในขั้นตอนการเรียนรู้ของเด็กว่าจะไปอย่างไรบ้าง ในขั้นตอนต้น และเริ่มเร็วขึ้นตามลำดับ ควรจะใช้วิธีการสอนแบบไม่เร่งรีบเข้ามาช่วยในขั้นตอนนี้ วิธีการสอนดังกล่าวจะสามารถช่วยให้เด็กเล่นเพลงต่าง ๆ ได้ง่ายมากขึ้น และยังทำให้เกิดความไพเราะในการเล่นดนตรีตามมาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ชูชุกิจจะให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้สึที่ดีในวิชาดนตรีให้กับเด็กมากกว่าการเน้นหรือการฝึกฝนทักษะในการเล่นดนตรี ให้แก่เด็กเพียงอย่างเดียว (Dorothy and Gene , 1989 อ้างใน เสน่ห์ บุญช่วย , 2539 : 19 - 20)

สรุป วิธีการสอนของชูชุกิจ มุ่งเน้นการสอนดนตรีให้กับเด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยพ่อแม่ต้องช่วยปลูกฝังดนตรีให้กับเด็ก ก่อให้ความรัก รูปแบบการสอนจะสอนจากสิ่งที่ยาก ๆ แล้วนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่ย่าง มุ่งเน้นการฟังและการปฏิบัติร่วมกัน พร้อมกับใช้เครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

แนวการสอนดนตรีของอรวรรณ บรรจงศิลป์

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2538 : 73 - 84) ได้กล่าวถึง รูปแบบและแนวการสอนดนตรีไว้มีสาระสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

การสอนดนตรีต้องให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสาระทางดนตรีและทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่านโน้ต ไปพร้อม ๆ กัน การรู้จักโครงสร้างหรือองค์ประกอบด้านดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบอารมณ์เพลงและลีลา โดยใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนจะใช้แบบวิธีการแก้ปัญหา คือหลักในการเรียนรู้ดนตรี ผู้สอนจะเสนอแนะปัญหาให้กับผู้เรียน เพื่อให้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหา หลังจากนั้นผู้เรียนจะสาธิตวิธีการแก้ปัญหาให้กับเพื่อน ๆ และผู้สอนดู เช่น ผู้สอนจะเล่นหรือเปิดเพลงสั้น ๆ ให้ผู้เรียนฟัง และเริ่มนำอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนคิดว่าควรจะตอบสนองต่อเพลงที่ได้ฟังไปนั้นอย่างไรบ้าง การอภิปรายจะครอบคลุมไปถึงสาระดนตรีในแง่มุมต่าง ๆ หลังจาก ผู้เรียนเห็นพ้องต้องกันว่า จะตอบสนองต่อดนตรีได้อย่างไรแล้ว ผู้เรียนจะแสดงให้เพื่อน ๆ และผู้สอนดูซึ่งอาจจะเป็นการเคลื่อนไหว การเต้นรำ การร้องหรือกิจกรรมใดๆ ที่ผู้เรียนเห็นว่าเหมาะสมทำที่สุด ข้อสรุปจากการปฏิบัติกิจกรรมจะได้รับการนำเสนอเพื่อให้ทุกคนเข้าใจ ทักษะดนตรีทุกประเภทได้รับการเน้น วรรณคดีดนตรีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐาน คือ ดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีประเภทศิลปะหรือคลาสสิก จะนำมาใช้โดยเฉพาะในการพัฒนาทักษะด้านการฟัง และจะนำมาใช้หลังจากดนตรีพื้นฐาน เนื่องจากดนตรีประเภทหลังมีความยากมากกว่า

สรุปการสอนดนตรีแบบ อรวรรณ บรรจงศิลป์ สอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสาระทางดนตรีและมีทักษะดนตรี เช่น ใช้การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหวของร่างกาย การสร้างสรรค์และการอ่านตัวโน้ต แล้วให้รู้จัก จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์ เพลงและลีลา แล้วนำองค์ประกอบดังกล่าวมารวมกันโดยใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อ

แนวการสอนดนตรีของ วิมลศรี อุปรมัย

วิมลศรี อุปรมัย (2527 : 205 - 218) ได้กล่าวถึงรูปแบบและแนวการสอนดนตรีไว้มีสาระสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

รูปแบบและกระบวนการสอนดนตรีต้องยึดหลักการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษา ซึ่งได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาดนตรีในลักษณะที่ตนเรียนรู้ภาษาของตนเอง โดยการฟัง การรับรู้ การคิด และการเขียน เป็นกระบวนการพื้นฐานที่ใช้เรียนดนตรี ดังนั้น กระบวนการในการเรียนดนตรี เริ่มต้นด้วยการฟังดนตรีเป็นพื้นฐานสำคัญ เช่นเดียวกับเด็กที่เกิดมาก็ได้ฟังการพูดของคนรอบด้าน หลังจากการฟัง ผู้เรียนตอบสนองต่อดนตรีโดยการร้อง การแสดงหรือการเคลื่อนไหว ซึ่งเปรียบได้กับการพูดในขณะการเรียนรู้ภาษา ซึ่งเป็นสื่อในการแสดงออกซึ่งความคิดของตนเอง ในขั้นที่สามเมื่อผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเสียงดนตรีแล้ว สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางดนตรีเริ่มเข้ามามีบทบาท กล่าวคือผู้เรียนเริ่มการอ่านภาษาดนตรีในลักษณะเดียวกับการเรียนการอ่านทางด้านภาษาหลังจากที่เด็กสามารถฟัง และพูดได้แล้ว ในขั้นสุดท้ายคือขั้นของการเขียนภาษาดนตรี และสร้างสรรค์ดนตรี ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียนภาษาที่มีการเขียน และการแต่งเรียงความเป็นเรื่องราวซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ทางด้านภาษา

สรุปการสอนดนตรีแบบ วิมลศรี อุปรมัย เป็นการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในลักษณะของการเรียนภาษาไทยหรืออังกฤษไปใช้เป็นกระบวนการเรียนการสอนดนตรี โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติไปที่ละขั้นตอนจนครบทุกขั้น หลังจากนั้น จะใช้ความเข้าใจในสาระของดนตรีและทักษะทางดนตรีเข้าไปสอดแทรกในลักษณะหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว

จากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด วิธีการสอนดนตรีสากลที่กล่าวมาทั้งหมด การที่จะเรียนรู้วิชาดนตรีได้ดี ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระทางดนตรีและทักษะทางดนตรี เพราะทั้งสององค์ประกอบนี้ เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ผู้เรียนดนตรีทุกคนต้องรู้และเข้าใจ จึงจะศึกษาวิชาดนตรีได้ โดยหลักใหญ่ ๆ แล้วผู้เรียนต้องรู้จักจังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์ของเพลงแนวของเพลง มีทักษะและประสบการณ์ในการฟัง การร้อง การเล่น เครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวของร่างกาย ความคิดสร้างสรรค์ และการอ่านตัวโน้ต เป็นต้น ซึ่งพื้น

ฐานทางดนตรีที่กล่าวมาทั้งหมดจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ในรูปของการเรียนรู้จากการเรียนการสอนได้เหมาะสม เพราะรูปแบบและลักษณะของการสอนของครูโดยทั่วไปได้นำเอาสาระทางดนตรีและทักษะทางดนตรีเข้าไปสอดแทรก ในหลักการสอนทุกวิธี ดังนั้นถ้าผู้เรียนมีความเข้าใจในสาระทางดนตรีและทักษะทางดนตรีแล้วไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบ Dalcroze , Orff , Kodaly , Suzuki , ออวอร์ดน บรริงคิลป์ และวิลลิสรี อุปรมัย ก็ใช้หลักการดังกล่าวข้างต้นไปประกอบทั้งสิ้น แต่สิ่งที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งในการสอนดนตรีด้านทฤษฎี คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมนั้น มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และเป็นส่วนที่ส่งเสริมให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำแนวคิดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเข้าไปใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรี จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่นักเรียนและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในลำดับต่อไป

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยา

เลวิน ลิปเปท และไวท์ (Lewin , lippet and White , 1939 : 271 – 279 อ้างใน สิริพร ดาวัน , 2540 : 37) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนแบบอัตตาธิปไตย มีแนวโน้มเป็นเด็กก้าวร้าว หยาบกระด้าง ไม่มีความเห็นใจผู้อื่น ส่วนนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย จะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสามัคคี ประองตอง เป็นมิตรต่อกัน การเรียนก็ราบรื่น มีบรรยากาศที่สบายใจ ขยันเรียน เพราะครูรู้จักจัดความกดดันเกรงกลัวใด ๆ ออกไปจากชั้นเรียนได้

ทีดแมน (Tiedman , 1942 : 657 – 664 อ้างใน สิริพร ดาวัน , 2540 : 37) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ชอบครูแบบเผด็จการที่มีนิสัยข่มขู่ ปราศจากความเห็นอกเห็นใจ และการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลาย นั้น เด็กยิ่งโตขึ้นเท่าใดก็จะมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ยิ่งขึ้น

บุธ (Buth , 1942 : 645 – 656 อ้างใน วิลาศ บุญทองขาว , 2527 : 16) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่าครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็กให้ ความเห็นอกเห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และมีความสามารถปรับตัวได้สูง ซึ่งผิดกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตน ผลที่สุดเด็กจะไม่พอใจในตัวครู และเรียนไม่ได้ดีเท่าที่ควร

โอเบอร์ทัฟเฟอร์ (Oberteuffer , 1945 : 296 – 297 อ้างใน วิลาศ บุญทองขาว, 2527 : 17) ศึกษาสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าอิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็ก และการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดี จะเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนขยัน และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

ไทเลอร์ (Tyler , 1964 : 16 อ้างใน สิริพร ดาวัน , 2540 : 38) ได้ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติ ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้นครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีกับนักเรียน เป็นมิตรที่ดี ให้ความรัก ให้ความเอาใจใส่ มีความเข้าใจและยอมรับนักเรียน

วอลเบอร์ก และแอนเดอร์สัน (Walberg and Anderson, 1968 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2524 : 70) ศึกษาถึงบรรยากาศของห้องเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 2,100 คน ใน 76 ห้องเรียน ผลปรากฏว่า บรรยากาศของห้องเรียนสัมพันธ์กับตัวแปรที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ สามารถพยากรณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ และทัศนคติต่องาน ในห้องทดลองของวิทยาศาสตร์ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรเกี่ยวกับบรรยากาศของห้องเรียนสามารถให้พยากรณ์ การเรียนรู้ได้ดีกว่าตัวแปรอื่น ๆ

วอลเบอร์ก (Walberg, 1969 : 443 – 448) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคม ในชั้นเรียนที่เป็นสื่อของการเรียนรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาที่กำลังเรียนวิชาฟิสิกส์ จำนวน 44 ห้องเรียน ผลปรากฏว่า บรรยากาศของห้องเรียนสามารถให้พยากรณ์การเรียนรู้ได้โดย มีความยากเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ ด้านความรู้-การคิด ความพึงพอใจ เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในทางบวกของการเรียนรู้ด้านความรู้สึกและพฤติกรรม ความแตกร้างการแบ่งเป็น กลุ่มย่อยและความเบื่อน่ายเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในทางลบของการเรียนรู้ ด้านความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรม

โอ เรลลี่ (O' Reilly, 1975 : 303 – 321) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ ทางด้านสังคมกับลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนโดยเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชา คณิตศาสตร์ของชั้นเรียนระดับ 9 และ 10 จากนักเรียนจำนวน 1,700 คน ใน 48 ห้องเรียน ตัวแปร ที่ศึกษา คือ ระดับสติปัญญา (I.Q.) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน ผลการ ศึกษาพบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 67 เขาสรุปว่า บรรยากาศในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน ซึ่งสำคัญกว่าคุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน

นีพ (Knip, 1979 : 82 – 85) ได้เปรียบเทียบความสามารถของการตอบคำถามในระดับยากของนักเรียน จากนักเรียนที่มีบรรยากาศในห้องเรียนต่าง ๆ กัน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับ 5 โรงเรียนประถมศึกษาโพนิก อริโซนา (Phoenix, Arizona) จำนวน 96 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ร่วมกันทำงาน กลุ่มแข่งขัน และกลุ่มควบคุม วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ร่วมกันทำงาน และกลุ่มแข่งขันกันสามารถ ตอบคำถามทั้งระดับยากและง่ายได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติของความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน และกลุ่มแข่งขัน แต่นีพไม่ได้ชี้แจงชัดเจนไปว่าการเรียนแบบใดดี กว่ากัน เพียงแต่เสนอให้จัดบรรยากาศในห้องเรียนแบบผสมผสานกันทั้งสองลักษณะคือ บรรยากาศทำงานร่วมกัน และมีการแข่งขันกันด้วย

เวเบอร์ (Weber, 1990 : 3153-A) ศึกษาคุณลักษณะของครูและการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน จากนักเรียนจำนวน 275 คน ที่เป็นนักเรียนเก่ง 139 คน และนักเรียนไม่เก่ง 136 คน ใช้เครื่องมือวัดบรรยากาศในชั้นเรียน 5 ด้าน คือ ความพึงพอใจ ความสามัคคี การแข่งขัน ความยุ่งยาก และความขัดแย้ง ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของนักเรียนเก่งในด้านความสามัคคีและการแข่งขัน มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ปกติที่เคยวัดได้ด้วย เครื่องมือวัดบรรยากาศในชั้นเรียนฉบับนี้ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับการรับรู้ของ นักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนเก่งสามารถรับรู้ความพึงพอใจได้มากกว่านักเรียนที่ไม่เก่ง

เฟอเรียรา จูเนียร์ (Ferreira Junior ,1996 : 3387-A) ได้ศึกษาผลของความสัมพันธ์ของวิธีการสอนของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมประจำท้องถิ่นในรัฐนิวเจอร์ซีย์ (Newjersey) จำนวน 110 ห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1.วิธีการสอนของครู มีความสัมพันธ์กับแนวทางที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบรรยากาศการเรียนการสอน

2.อุดมการณ์ในการควบคุมนักเรียนของครู มีความสัมพันธ์ต่อความหลากหลายของบรรยากาศการเรียนการสอน

3. วิธีการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ในการควบคุมนักเรียนของครู

4. บรรยากาศการเรียนการสอน วิธีสอนของครู และอุดมการณ์ในการควบคุมนักเรียนของครูมีความสัมพันธ์กับแนวทางการสร้างหลักสูตร

อุดมการณ์ในการควบคุมนักเรียนทำให้ครูกลายเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดและควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัด สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาที่ได้จากการสังเกตห้องเรียนหนึ่งไปสู่ห้องเรียนอื่น ๆ สามารถสะท้อนให้เห็นคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

6.2 งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้อิงจิตวิทยา

ประนอม ทวีกาญจน์ (2526) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมที่บ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพของการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ได้ผลสรุปว่า เพื่อใช้บรรยากาศในชั้นเรียนรวมตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผลการเรียนเดิมและบรรยากาศในชั้นเรียนที่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ร้อยละ 25.02 และเมื่อแยกตัวแปรบรรยากาศออกเป็นแต่ละด้าน พบว่าตัวพยากรณ์ที่มีนัย

สำคัญทางสถิติ คือ พื้นความรู้เดิมกับบรรยากาศในชั้นเรียนด้านสนับสนุนจากครู โดยสามารถร่วมกันอธิบาย ความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ร้อยละ 28.61

วาสนา พิทักษ์ (2527) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 364 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่ และ จำนวน 542 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า เมื่อใช้กลุ่มตัวพยากรณ์ด้านสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนตัวพยากรณ์ ตัวแปรเกณฑ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวพยากรณ์ที่มีค่าน้ำหนักในการพยากรณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติเหมือนกันทั้งสองกลุ่มโรงเรียน คือ บรรยากาศในชั้นเรียนด้านการสนับสนุนจากครู โดยน้ำหนักในการพยากรณ์ของบรรยากาศในชั้นเรียนด้านการสนับสนุนจากครูมีน้ำหนักมากที่สุด ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จะมีน้ำหนักในการพยากรณ์น้อยกว่าบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ชมภูษ วงศ์ตัน (2534) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน ที่ส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์ เขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 5 ปี 2533 จำนวน 950 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประเมินค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนทั้ง 4 ด้าน คือด้านความพึงพอใจ ด้านการแข่งขัน ด้านระเบียบวินัย และด้านความสามัคคี ที่เกิดขึ้นเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

สุภาณี ปิยะอภิรักษ์ (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอนของครู และบรรยากาศในห้องเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 594 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เลือกโปรแกรม วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จำนวน 584 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามคุณภาพการสอนของครู แบบสอบถามบรรยากาศในห้องเรียน และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า

1) คุณภาพการสอนของครู และบรรยากาศในห้องเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุสูตร เท่ากับ .42287

2) คุณภาพการสอนของครูและบรรยากาศในห้องเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุสูตร เท่ากับ .44208

3) คุณภาพการสอนของครู และบรรยากาศในห้องเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุสูตร เท่ากับ .43195

ลักษณะีย์ โคตรสีเขียว (2540) ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 9 ชั้นเรียน และครูที่สอนวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียน จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเกตบรรยากาศการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า

1) บรรยากาศทางกายภาพส่วนใหญ่ เป็นดังนี้ 1.1) การจัดที่นั่งในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ จัดเป็นกลุ่มเพื่อทำการทดลอง โต๊ะทดลองทำด้วยไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดยาว สำหรับให้นักเรียนนั่งล้อมรอบ ประมาณ 5 - 8 คน 1.2) มีการเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้ในตู้อย่างเป็นระเบียบ และเป็นหมวดหมู่ 1.3) มีการจัดป้ายนิเทศทางวิทยาศาสตร์ 1.4) อากาศภายในห้องถ่ายเทได้ดี 1.5) ห้องเรียนสว่างซึ่งอาศัยแสงสว่างจากไฟฟ้า และแสงธรรมชาติจากภายนอก 1.6) มีเสียงดังรบกวนจากห้องข้างเคียง 1.7) ห้องเรียนแออัด 1.8) ห้องเรียนสะอาด 1.9) ก๊อกน้ำและอ่างน้ำบางส่วนสามารถใช้งานได้

2) บรรยากาศทางจิตวิทยาในการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นดังนี้ 2.1) ครูกระตุ้นความสนใจนักเรียน โดยการเล่าสถานการณ์แล้วโยนเข้าสู่การสอน 2.2) นักเรียนไม่มีอิสระในการทำกิจกรรม การเรียนเนื่องจากต้องปฏิบัติตามคำบอกของครู 2.3) ครูไม่ตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่อธิบายอย่างมีเหตุผล 2.4) นักเรียนค้นหาความรู้จากหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียว 2.5) ครูมีความยุติธรรมกับนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามอย่างทั่วถึง มีการชมเชยเมื่อนักเรียนปฏิบัติดี และถูกต้อง 2.6) ครูควบคุมให้นักเรียนมีวินัยในการทำงาน โดยกำหนดช่วงเวลาในการทำงานและกำหนดเวลาส่งงานอย่างชัดเจน และลงโทษเมื่อนักเรียนไม่ส่งหรือส่งช้า

จากงานวิจัยต่างประเทศและในประเทศเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาสรุปได้ว่า บรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่น เป็นบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง ก่อให้เกิดความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ สอดคล้องกับสภาพของชั้นเรียน ซึ่งในที่สุดเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามลำดับ

6.3 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับแรงจูงใจ

บราวน์ (Brown , 1969 : 3411-A) ได้ศึกษาเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับสติปัญญา ความถนัดทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัย Mantana จำนวน 100 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 33 คน มีเกรดเฉลี่ยสูงกว่า 3.00 กลุ่มที่ 2 จำนวน 34 คน มีเกรดเฉลี่ย 2.00 - 2.99 กลุ่มที่ 3 จำนวน 33 คน มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 จากการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา ความถนัดทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับระดับเกรดเฉลี่ยด้วย

รัสเซลล์ (Russell , 1969 : 263 – 266) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9 ใช้แบบทดสอบของ California Achievement Test วัดผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 3 แบบทดสอบย่อย โดยวัดความสามารถทางการอ่านเลขคณิต และภาษา และใช้แบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแบบประเมินค่าตนเอง จำนวน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คาร์มาร์ (Kharmer , 1971 : 109 – 111) ได้ทำการสำรวจแรงจูงใจของผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับกลางในประเทศคูเวต ผลการวิจัยพบว่าความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียนขึ้นอยู่กับครูผู้สอน และชนิดของเนื้อหาที่ใช้สอนว่าความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงไร หากเนื้อหาที่ใช้สอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมาก ผู้เรียนก็จะมี ความสนใจและมีแรงจูงใจมากด้วย

เบนจามิน (Benjamin , 1985 : 890-A) ได้ศึกษาปัจจัยด้านเพื่อนบ้าน และโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 521 คน รวมทั้งผู้ปกครองและครูของนักเรียนเหล่านั้นด้วย โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และทำสังคมมิติภายในชั้นเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า

- 1) ปัจจัยด้านเพื่อนบ้าน และโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางสังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน
- 2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเพื่อนสนิท มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง
- 3) นักเรียนส่วนมากมีเจตคติต่อห้องเรียนในทางบวก จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
- 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้ปกครอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเพื่อน ลักษณะนิสัย การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสำเร็จของนักเรียน
- 5) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.4 งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับแรงจูงใจ

นิยม สารรัตน์ (2524) ทำการวิจัยเปรียบเทียบเจตคติ และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษระหว่างผู้เรียนโปรแกรมศิลปภาษา กับผู้เรียนโปรแกรมวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 9 พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเจตคติ และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ กล่าวคือ ถ้านักเรียนมีเจตคติ และแรงจูงใจสูงก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ถ้านักเรียนมีเจตคติและแรงจูงใจต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็จะต่ำด้วย

เยาว์ เป็นสุข (2532) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูคณิตศาสตร์กับนักเรียน แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพของครูคณิตศาสตร์กับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.7820 แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.7558 สัมพันธภาพของครูคณิตศาสตร์กับนักเรียนและแรงจูงใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.7760

ชลธร รวมธรรม (2533) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามแนวคู่มือครู มีแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประกายทิพย์ พิชัย (2539) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านส่วนตัว 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรด้านครอบครัว 2 ตัวแปร ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน 3 ตัวแปร ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและเพศของนักเรียน สามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมพร พรหมจรรย์ (2540) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า

ตัวแปรด้านส่วนตัว 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรด้านครอบครัว 2 ตัวแปร ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน 3 ตัวแปร ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและเพศของนักเรียน สามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมการสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุไรวรรณ สีชมภู (2542) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจและแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธี DR-TA กับการสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการศึกษา สรุปได้ว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การที่นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ขึ้นหรือไม่ส่วนหนึ่งนอกเหนือจากวิธีการสอนของครู ก็คือ แรงจูงใจในการเรียน เพราะถ้านักเรียนมีแรงจูงใจที่อยากจะเรียนหรือมีความพยายามที่ทำอะไรให้สำเร็จแล้ว ผลที่ตามมาคือนักเรียนจะมีผลการเรียนดีขึ้น

6.5 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการสอนดนตรีสากล

เบย์เลสส์ และ เรมเซย์ (Bayless and Remsey ,1978) ได้นำหลักการสอนของโคดาโยไปทำการทดลองสอนเปรียบเทียบการสอนที่ดำเนินการอยู่โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นนักเรียนระดับอนุบาลเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนน 3 ด้าน คือ ด้านทักษะการเห็น ด้านทักษะการฟัง และด้านทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ ผลการวิจัยพบว่าทฤษฎีการสอนแบบโคดาโย ช่วยส่งผลให้เด็กมีทักษะทางการเห็น การฟัง และการเรียนรู้ แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนแบบเดิม

มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีกว่าในทุกทักษะ ซึ่งทำให้เด็กอนุบาลที่เรียนรู้ตามทฤษฎีของโคดาเย มีความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาดีกว่าเด็กอีกกลุ่ม

ฮัดเจนส์ (Hudgens , 1987) ได้ศึกษาการทดลองสอนดนตรีกับนักเรียนเกรด 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ North Texas โดยทดลองสอน 4 กลุ่ม กลุ่มแรกสอนตามแนวคิดของ Kodaly กลุ่มที่สองสอนแบบดั้งเดิม กลุ่มที่สามสอนแบบรูปผสมโดยเน้นแนวคิดของ Kodaly และกลุ่มที่สี่ สอนแบบรูปผสมเน้นแนวคิดของ Orff ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการสอนดนตรีทำให้ความสามารถในทักษะ จังหวะ การเปล่งเสียง และการฟังจังหวะมีความแตกต่างกัน แต่แนวทางในการสอนดนตรีไม่ได้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในความรู้ด้านดนตรีขั้นพื้นฐานและความสามารถในการฟังเสียงแตกต่างกัน

โรเจอร์ส (Rogers ,1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ตัวโน้ตเป็นสีต่าง ๆ ให้นักเรียนอ่าน และเล่นเครื่องมือทางดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัย พบว่า การกำหนดตัวโน้ตให้เป็นสีต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนอ่านโน้ตได้ดี แต่ยังไม่มีความมั่นใจในตนเองว่า ตัวโน้ตสีต่าง ๆ นั้น จะสามารถช่วยให้นักเรียนจำได้ดี และมีนักเรียนบางคนที่ต้องอ่านโน้ตที่มีสีต่าง ๆ มิฉะนั้นจะไม่เข้าใจตัวโน้ตได้ถูกต้อง สรุปผลงานวิจัยนี้คือ การใช้ตัวโน้ตโดยการกำหนดตัวโน้ตให้เป็นสีต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการอ่านโน้ต

6.6 งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการสอนดนตรีสากล

สุมาลี ขจรดำรงกิจ (2527) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบการสอนดนตรีตามวิธีการสอนของโคดาเย ออร์ฟ โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ขลุ่ยรีคอร์เดอร์และใช้การขับร้อง กลุ่มตัวอย่างประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนโดยการใช้ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ กลุ่มที่สองเรียนโดยการใช้การขับร้อง ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

วิวัฒนา มัคคสมัน (2528) ได้ทำการทดลองสอนโน้ตสากลเบื้องต้นโดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นได้ว่า งานวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kodaly ที่มุ่งเน้นให้ใช้เพลงพื้นบ้านของชาติตนก่อนสอนเพลงประเภทอื่น อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางทักษะดนตรีด้านต่าง ๆ สูงขึ้นด้วย

สุนันท์ สุขเจริญ (2529) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนโน้ตสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนที่ใช้เปียโนกับการสอนที่ใช้บัตรคีย์บอร์ด ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนโน้ตสากลของนักเรียนที่เรียนจากการสอนที่ใช้เปียโนและบัตรคีย์บอร์ดไม่แตกต่างกัน

ธวัชชัย นาควงษ์ และคณะ (2534) ได้ศึกษาพัฒนาการสอนวิชาดนตรีสากลในชั้นประถมโดยใช้วิธีการสอนตามแบบ Kodaly และ Orff ปรากฏผลว่า นักเรียนที่ความพร้อมได้รับการฝึกฝนมาดี อ่านโน้ตคล่อง ยกเว้นตัวฟา และที ที่ยังเพี้ยน และคุณภาพของการร้องยังไม่ดีนัก นักเรียนแม่นยำในเรื่องจังหวะ และทฤษฎี เป่าขลุ่ยตามโน้ตที่เพิ่งเรียนได้ดี ผู้ปกครองแสดงความพึงพอใจต่อหลักสูตรการสอนดนตรีแบบ Kodaly และ Orff

บันลือ กันพงษ์ (2534) ได้ศึกษาผลการสอนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานโดยกระบวนการเรียนรู้ภาษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานมีความแตกต่างจากเกณฑ์ที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอน นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า มีความสนใจ พอใจ ชอบกิจกรรมการสอน และอยากให้มีกิจกรรมการสอนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานโดยกระบวนการเรียนรู้ภาษาอีก อยากรจะเรียน มีความสนุกสนานในขณะที่เรียนมากที่สุด และรู้สึกเบื่อในขณะที่เรียนน้อยที่สุด กิจกรรมการฟังเป็นกิจกรรมที่นักเรียนเรียนแล้วเข้าใจมากที่สุด ส่วนบทเพลงที่ครูนำมาประกอบการสอน นักเรียนส่วนใหญ่ชอบบทเพลงร้องทุกเพลงมากที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนดนตรีที่กล่าวมาทั้งหมด พบว่าได้มีการวิจัยรูปแบบของกระบวนการเรียนการสอนดนตรีแบบต่าง ๆ หรือใช้เทคนิควิธีการอื่น ๆ เข้าช่วยเพื่อให้ นักเรียนได้รับการเรียนรู้ในวิชาดนตรีได้ดีขึ้น ซึ่งทั้งหมดนั้นจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนดนตรีประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาว่า มีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าการจัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ถ้าครูสามารถนำเอาบรรยากาศทางจิตวิทยาเข้าไปสอดแทรกกับกระบวนการเรียนและโครงสร้างในการจัดการเรียนรู้ให้ผลกลมกลืนเป็นไปตามสภาพแวดล้อมในห้องเรียนได้แล้ว นักเรียนจะเกิดแรงจูงใจที่อยากจะเรียน ต้องการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากขึ้นก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แต่สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่ใช้ในชั้นเรียนครู

ยังขาดกระบวนการนำไปใช้อยู่มาก ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจที่อยากจะเรียน ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าถ้าได้นำเอาบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาไปใช้กับการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากลด้านทฤษฎี ซึ่งยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาวิจัยไว้เลย จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ ก่อให้เกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียนเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากลด้านทฤษฎีเพิ่มสูงขึ้นด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานำเอาแนวทางในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาไปใช้สำหรับการเรียนการสอนกับผู้เรียน เพื่อหวังว่าแนวทางในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยานี้ จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน และส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามลำดับ